

Effektiv djurförsörjning

- Vilka strategier & hur stor insikt har mjölkproducenter i sin djurförsörjning?

Mikaela Melander

Effektiv djurförsörjning Effective Animal Supply

Mikaela Melander

Handledare: Anders Herlin, SLU, Lantbrukets byggnadsteknik

Examinator: Madeleine Magnusson, SLU, Lantbrukets byggnadsteknik

Omfattning: 10 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G1E

Kurstitel: Examensarbete för Lantmästarprogrammet inom lantbruksvetenskap

Kurskod: EX0619

Program/utbildning: Lantmästare - kandidatprogrammet

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2012

Omslagsbild: Mikaela Melander

Serietitel: nr: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: djurförsörjning, rekrytering, inkalvningsålder, kalvningsintervall, mjölkproducenter, beläggning

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsplanering,
trädgårds- och jordbruksvetenskap

FÖRORD

Inom lantmästare - kandidatprogrammet är det möjligt att ta ut två examina en lantmästarexamen (120 hp) och en kandidatexamen (180 hp). Ett av utbildningens obligatoriska moment är att skriva ett självständigt arbete som skall redovisas som rapport och en muntlig presentation vid ett seminarium. Detta arbete har genomförts under andra året och motsvarar 6,7 veckors helstudier (10 hp).

Jag har ett stort intresse för mjölkkor och kommer arbeta inom mjölkproduktion efter mina studier på Alnarp så det var givet för mig att mitt examensarbete skulle vara inom mjölkproduktion.

Studien har genomförts på uppdrag av Svensk Mjök som en del av projektet Djurförsörjning

Jag vill rikta ett varmt tack till ett antal personer. Först och främst Anna- Lena Hegrestad som fungerat som min handledare på Svensk Mjök, hon har varit ett bollplank och lärt mig en hel del om ämnet. Sen vill jag tacka Maria Mörk som tagit fram gårdar till min undersökning, siffror från djurförsörjningsfliken från signaler djurvälfrad och dessutom förklarat för mig hur jag ska utläsa siffrorna och se resultaten.

Till slut vill jag ge ett stort tack till alla er mjökproducenter som har valt att medverka i mitt arbete. Det har varit ett rent nöje att få besöka alla er och få se era gårdar. Ni har alla lärt mig nya saker. Tack!

Forskare Madeleine Magnusson har varit examinator

Alnarp november 2012

Mikaela Melander

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	3
SUMMARY	5
INLEDNING	6
BAKGRUND	6
MÅL	7
<i>Hypoteser:</i>	7
AVGRÄNSNING	7
LITTERATURSTUDIE	8
DJURFÖRSÖRJNING	8
KALVNINGSINTERVALL	8
INKALVNINGSÅLDER	9
SINLÄGGNING	10
FRUKTSAMHET	10
MATERIAL OCH METOD	11
EN FÖRKLARING AV EFFEKTIVITET	11
RESULTAT	12
INLEDANDE FRÅGOR	12
STYRNING	14
<i>Insikt</i>	14
<i>Strategi</i>	20
INFLÖDE	28
<i>Insikt</i>	28
<i>Strategi</i>	33
UTFLÖDE OCH INKÖP	49
<i>Insikt</i>	49
<i>Strategi</i>	51
DISKUSSION	58
EFFEKTIVITET	58
PLANERING	59
INKALVNINGSÅLDER	59
VET DE HUR MÅNGA KALVAR DE FÖRLORAR?	60
SEMINERINGAR & TJURANVÄNDNING	60
SLAKTDJUR OCH KADAVER	62
VAL AV UTGÅNGSKOD	62
SLUTSATSER	63
REFERENSER	64
SKRIFTLIGA	64
MUNTLIGA	66
BILAGOR	67
INTERVJU-FRÅGOR MIKAELAS STUDIE	67
<i>Inledande frågor</i>	67
<i>Styrning</i>	67
<i>Inflöde</i>	68
<i>Utflöde och inköp</i>	68

SAMMANFATTNING

Tillgången på nya djur är avgörande för en framgångsrik mjölkproduktion. Äldre kor lämnar produktionen av olika anledningar och de tomma platserna som de ger måste fyllas ut av ett nytt producerande djur. Djurförsörjning handlar därmed om hur effektiva djurflödena är. För att få en effektiv djurförsörjning krävs det att god fruktsamhet, friska djur och låga rekryteringskostnader. För att nå dessa mål krävs en bra planering där man eftersträvar jämn beläggning. Besättningar som har tomma koplats på grund av en mindre effektiv djurförsörjning kommer att förlora intäkter.

I studien medverkade fjorton gårdar där hälften tillhör kategorin högeffektiva och hälften tillhör kategorin lågeffektiva. De fjorton gårdarna valdes ut slumpvis men efter två kriterier, gårdarna skulle finnas i Småland eller Skåne och skulle antingen tillhöra kategorin hög eller låg effektivitet. Intervjuerna genomfördes utan kunskap om besättningarnas effektivitet. Tio av de fjorton gårdarna kunde beskriva ordet djurförsörjning rätt, de gav svaret att det betyder rekrytering, tillräckligt med kvigor. Dessa fick vidare frågan om hur effektiva de själva ansåg sig vara i sin djurförsörjning och nio av de tio gårdarna överskattade sin effektivitet. Sex av sju av de högeffektiva gårdarna anger att de inte har haft tomma koplats medan fyra av sju av de med låg effektivitet anger att de har haft tomma koplats.

Mer än hälften av gårdarna har som mål att ha en inkalvningsålder på 24 månader, fördelningen är lika på det hög respektive lågeffektiva gårdarna, det är fler av de lågeffektiva som anser att de når sitt mål än av de högeffektiva. Men då ska man ta med i beräkning att de är två av de lågeffektiva som har de högsta inkalvningsåldrarna som mål och de anger att de når sitt mål. Det är bara en av mjölkproducenterna som har målet 24 månaders inkalvningsålder som anger att de når målet och den gården är högeffektiv. Den vanligaste orsaken som anges till att man inte når målet är dålig fruktsamhet.

Tre av de fyra högeffektiva gårdarna som har ett mål för kalvningsintervall på 12 månader anger att de når målet. Bara en av de fyra lågeffektiva gårdarna som hade samma mål, ett kalvningsintervall på 12 anger att de når målet. Dålig fruktsamhet anges även här som det främsta hindret för att nå målet, men var inte en lika vanlig orsak som hinder för att nå målet för kvigornas inkalvningsålder som på korna.

Av de lågeffektiva seminerar fyra av sju för få djur per vecka medan fyra av sju av de högeffektiva seminerar för många djur per vecka, vilket måste innebära att de som seminerar för många antingen dubbelseminerar eller säljer dräktiga djur. De lågeffektiva gårdarna seminerar för få djur och borde därmed få för få djur som kalvar, d v s dåligt inflöde på nya djur. Fem av sex av de mjölkproducenter som säljer djur tillhör kategorin högeffektiva.

Av de högeffektiva gårdarna svarade tre av sju rätt antal på hur många kor de skickar till slakt varje år medan det var en av sju av de med låg effektivitet som svarade rätt antal. En av de sju med hög effektivitet uppskattade att de skickade ett lägre antal djur än vad de gör medan fem av sju av de lågeffektiva uppskattade att de skickade ett lägre antal djur än vad de faktiskt gör. I frågan angående hur många djur gårdarna uppskattar blir kadaver varje år visade det sig att både de hög respektive lågeffektiva hade dålig

medvetenhet angående antalet, bara en i vardera gruppen uppskattade rätt antal. Men av de högeffektiva hade tre av fem av som uppskattade att de hade ett lägre antal kadaver än de faktiskt hade bara fel med ett kadaver. Dessa svar visar att de högeffektiva har en större medvetenhet om sina förluster av djur än de lågeffektiva. Ingen av mjölkbönderna uppskattade sina förluster av djur under uppfödningen rätt, de med låg effektivitet underskattar sina förluster av rekryteringsdjur mest.

Användningen av egen tjur är vanligast bland de lågeffektiva, fem av de sju använder sig av egen tjur, främst till kvigorna, men ibland även till kor. Av de högeffektiva använder två av sju egen tjur.

Studien visar att det är de högeffektiva gårdarna som planerar mest och att det är fler lågeffektiva gårdar som inte har någon planering. Sex av de åtta som svarar att de har en prognos för beläggningen är högeffektiva gårdar. Resultaten i studien bekräftar hypoteserna till exempel att det är de högeffektiva som har bättre koll på sina djurflöden och som planerar mest. Värt att tillägga är ändå att det är några av de lågeffektiva som har en god planering.

SUMMARY

The supply of new animals is crucial for a successful dairy production. Older cows leave the production for different reasons and they have to be replaced. Female calves are the source of the heifers that are raised for the replacement of the culled cows. The efficiency of raising replacement and meeting the demands for replacing culled cows could be stated as animal supply efficiency. Herds have to consider fertility, animal health and heifer raising costs in order to be efficient. Herds that have empty cow places due to a less efficient animal supply will lose income.

A field study was carried out involving 14 herds where half of the herds were preselected as “high-efficient” and the other half was considered to be “low-efficient” in their animal supply from data from the dairy recording scheme. Interviews were carried out using a questionnaire. The questioner (the author) did not know to which category the herd belonged to when the responsible persons in each herd were interviewed.

Ten of the 14 herds could describe the expression “animal supply” correctly as they answered that it meant the recruitment, including having enough heifers to replace culled cows. Nine of these ten herds also overestimated their effectiveness. Six of the seven high-efficient herds believed that they have had no empty cow places while four of the seven herds with low efficacy believed that they have had empty cow places. More than half of the herds had the target that heifers should be 24 months of age when having their first calf. This target was equal to both categories of herds but the low-efficient herds believed that they reached this aim more than the high-efficient herds. There was only one herd with a target of a 24 month calving age of the heifers who thought they reached the target. This herd was high efficient. Three of the four high-efficient herds that targeted a calving interval of 12 months believed that they reached this target. Only one of the four low efficient herds that targeted a calving interval of 12 months thought that they reached this. The main reason for failing to reach these targets was low fertility, which was more pronounced with heifers’ age at calving. Four of the seven low efficient herds inseminate too few animals per week, and should thus have too few animals to calve and therefore a poor inflow of new animals. Four of the seven high-efficient herds inseminate too many animals per week. This could result in that these herds sell pregnant animals. Five of six herds that sell animals were categorized as high-efficient. Three of the seven high-efficient herds answered correctly on the count of how many cows they send to slaughter each year while only one of the seven low efficient herds were aware of the correct number. Awareness of the number of destroyed animals was low in both categories of herds as only one herd in each group estimated the correct number. However, high-efficient herds were less wrong in their estimates than the low-efficient herds reflecting a greater awareness of their losses of animals than the low efficient herds. Low-efficient herds used bull more frequently, especially to heifers than high-efficient herds.

The study confirms the hypothesis that it is the high- efficient herds that has a better control of their animal flows and plans the most. However, there are herds among those with low-efficiency that has good planning too.

INLEDNING

Djurförsörjning innebär att när äldre djur tas bort från besättningen behövs det fyllas på med nya djur för att hålla en jämn beläggning. Det är eftersträvsamt att hålla en jämn nivå, dels för att utnyttja stallets kapacitet, det ska varken finnas för många djur under vissa perioder eller finnas för få djur under andra. Men också för att undvika ett ökat smittotryck som lätt ökar vid kalvningstoppar och för att behålla antalet mjölkande för att uppnå ett bra ekonomiskt resultat.

”God djurförsörjning förutsätter god fruktsamhet. Det gör fruktsamheten till en av hörnstenarna för att optimera flödet av djur in och ut ur besättningen. För att få en frisk och välmående besättning av kor krävs strategisk planering. Målet är att uppnå friska och fruktsamma kor som ger en hög avkastning och låga rekryteringskostnader.”

Det här citatet är från en artikel på Svensk Mjölks hemsida från den 8 november 2011 skriven av Hans Gustafsson som är forskare inom reproduktion hos mjölkkor. Detta arbete grundar sig på dessa tankar och har gjorts för att ta reda på om mjölkbönderna faktiskt har strategier för sin djurförsörjning. Finns det ett samband mellan god planering och ett bra resultat, det är detta som denna undersökning ska ha gett svar på.

Drygt hälften av frågorna var strategifrågor och svaren på dem visar vilka strategier mjölkproducenterna använder sig av. Andra hälften av frågorna var insiktsfrågor och ska visa hur insatta mjölkproducenterna är i sin egen besättning och hur medvetna de är om sina resultat.

Bakgrund

Svensk Mjolk gör ett projekt just nu angående djurförsörjning, jag har gjort en del i detta som de kallar för basprocessen - göra djur och förlora djur. Denna studie handlar framförallt om att se i fall det finns ett samband, mellan att det är de som anses vara högeffektiva är de som planerar sina djurflöden bäst och är de som är mest medvetna om sina förluster av djur.

Djurförsörjning är ett område som det inte har pratats så mycket om innan och det finns inte heller så många studier angående mjölkproducenters planering av sina djurflöden.

Mål

Målen för arbetet har varit följande att:

1. Fånga strategier omkring att producera djur och förlora djur på besättningsnivå
 - Planerar de för beläggningen?
 - Planerar de sin djurförsörjning?
2. Grad av insikt hos mjölkproducenter om egen status på djurförsörjningen
 - Vet de hur många kalvar de förlorar?
 - Vet de hur många kor som slaktas?
 - Vet de hur många kadaver de har?
 - Vet de när korna slaktas/avlivas – laktationsstadiet/dräktiga?

Hypoteser:

De med låg effektivitet har:

Sämre koll och underskattar förlusterna av djuren.

Dåligt inflöde.

Ingen planering/strategi för inflöde.

De med hög effektivitet har:

Koll på läget.

Bra inflöde.

Planering/strategi för inflöde.

Och slutligen underskattar alla mjölkproducenter sina förluster av djur oavsett vilken kategori de tillhör eller finns det en skillnad mellan dem?

Avgränsning

Faktiska förhållanden på gården, som till exempel vilka resurser djuren har tillgång till, som inhysningssystem och utfodring, har inte samlats in. De ekonomiska aspekterna har inte undersökts.

LITTERATURSTUDIE

Djurförsörjning

För att uppnå en god djurförsörjning ska det finnas en balans mellan det antalet djur som går in i en produktion med det antalet djur som antingen frivilligt eller ofrivilligt lämnar en produktion. Detta innebär i praktiken att om man vill att besättningsstorleken ska behållas jämn måste det finnas lika många kvigor som kalvar in som antalet kor som lämnar produktionen (Gustafsson, 2011). Djurförsörjningen styrs av ett antal olika nyckeltal, som inkalvningsålder, kalvningsintervall och utslagsprocenten. För att få en bra överblick över hur effektiv man är i sin djurförsörjning bör man fråga sig ett antal frågor, varför djuren skickades till slakt alternativt lämnade djuren besättningen, hur fruktsamheten ser ut och när börjar man seminera djuren (Gustafsson, 2011). 2011 i samband med mjölkföretagardagarna togs det fram ett antal riktlinjer för tecken för att en gård är självförsörjande:

Djuren blir dräktiga och de är tillräckligt många

Inga gamla kvigor

Inget behov av att köpa djur eller använda tjur

Även jämnt inflöde av tillräckligt många kalvar över året är viktigt

(Hallén Sandgren & Christvall, 2011).

Kalvningsintervall

Kalvningsintervallet var 2011 både hos de 25 % bästa samt de 25 % sämsta besättningarna i Sverige 13, 0 månader (Hallén Sandgren & Christvall, 2011). Ett kalvningsintervall på 12 månader genererar djur som i sin tur bidrar till god djurförsörjning (Gustafsson, 2011). Många undersökningar har visat att ett kalvningsintervall på 12- 12,5 månader är det som anses var mest optimalt eftersom få kor har en uthållig laktation (Gustafsson, 2011). Det ekonomiska måttet mjölk minus foder får man det bästa resultatet på de högvastande korna som befinner sig i början av en laktation (Gustafsson, 2011).

Enligt statistiken har kalvningsintervallet successivt förlängts de senaste 20 åren, detta beror på att antalet dagar från kalvning till första insemination har ökat och att de tar längre tid att få en ko dräktig (Gustafsson & Nilsson, 2006). Ett förlängt kalvningsintervall från 12 månader till 18 månader hos förstakalvar har i ett treårigt försök vid SLU: s försöksgård visat positiva effekter genom att förstakalvarna fick en högre mjölkavkastning (Österman, 2003). Samma försök visade att trots ett förlängt kalvningsintervall så sjönk inte mjölkavkastningen mer än vanligt strax innan sinläggning (Nilsson, 2009a). Ur en ekonomisk aspekt kan argumenten för ett förlängt kalvningsintervall vara att genom att kostnaderna för att få kon dräktig och fosterdödlighet slås ut på ett större antal dagar och det blir därmed en lägre kostnad per dag (Nilsson, 2009a). Högvastande kor kan vara ännu ett skäl för förlängt kalvningsintervall då en ko som producerar en hög mjölmängd vid sinläggning löper större risk för juverrelaterade sjukdomar och därmed ökad användning av antibiotika

(Österman, 2003). Antalet mjölkningar per dag har visat sig ha ett samband med avkastningsnivå. Detta eftersom ett ökat antal mjölkningar leder till ca 10- 15 % ökad avkastning, så med ett ökat antal mjölkningar som genererar en ökad mjölmängd och en därmed uthållig laktation kan ett förlängt kalvningsintervall ge positiva resultat (Österman, 2003). Men ett förlängt kalvningsintervall kan dock ge ökade kostnader enligt Markus Oskarsson, ekonom på Svensk Mjolk. Han menar att ett förlängt kalvningsintervall ger ökade kostnader eftersom det blir mindre mängd mjölk per koplats och år. Han tycker att det är viktigt med full beläggning och att de då ska vara högmjolkande kor som tar upp platserna. Det är endast första kalvarna som har en flack laktationskurva som det kan vara ekonomiskt försvarbart med ett förlängt kalvningsintervall (Olsson, 2009). En risk med ett långt kalvningsintervall är att korna blir feta och därmed har stor risk för att drabbas av sjukdomar i samband med kalvning och även få en svår kalvning (Nilsson, 2009b).

Inkalvningsålder

Målet för inkalvningsålder bör vara 24-25 månader eftersom hon då ska ha uppnått tillräcklig storlek (Nilsson, 2009a). Men det är desto viktigare att hon uppnått rätt storlek och vikt. Vid inkalvning ska en kviga väga 90 % av vuxenvikten (Nilsson, 2009a). Storleken vid insemination är viktigare än ålder men om allt fungerar som de ska infaller dessa samtidigt, en kviga av rasen SRB bör väga 320 kg respektive en Holstein bör väga 350 kg vid första insemination, vid dessa vikter ska hon i ett optimalt läge vara runt 13-14 månader (Nilsson, 2009a). En kviga är en utgift fram till den dagen hon kalvar in, i snitt kostar en kviga ca 12000–15000 kronor att föda upp och bli kalvfärdig, denna kostnad står för 20 % av den totala kostnaden för mjölkproduktion (Landin, 2010). Feta kvigor som är gamla när de kalvar in tenderar att slaktas ut och slås ut tidigare än kvigor som kalvat in vid än lägre ålder (Landin, 2010).

Möjlig inkalvningsålder styrs efter kvigans uppfödning, hur mycket hon växer per dag, det är eftersträvsamt att ha kvigor som har en daglig tillväxt runt 700-800 gram per dag för att nå optimal vikt vid första insemination. Det är bättre med stora än med små kvigor (Nilsson, 2009a). Det är framförallt utfodringen som har den största inverkan på kvigornas tillväxt men även sjukdomsfrekvens har en betydelse (Hultgren, 2004). I flera studier har det visat sig att en kviga som varit sjuk under sina 90 första levnadsdagar får en mindre chans att kalva in, en högre inkalvningsålder och en försämrad livslängd, även sjukdomar senare under uppfödningstiden och har en mindre chans att bli en bra mjölkko (Hultgren, 2004). I kvigoprojektet som genomfördes på kvigor som föddes mellan åren 1998 och 2006 visade det sig att de kvigorna som blev de bästa mjölkorna var de som hade fötts i en individuell kalvningsbox, fått råmjölksgivan förhand, inte haft diarré de första 3 månaderna, uppfödd i en dragfri miljö med bra luftklimat, inte hållits i stora grupper, haft en planerad utfodring efter hull och hög tillväxt, kvigorna hade även haft en god brunstkontroll (Hultgren & Svensson, 2009).

Sinläggning

Rekommendationerna är att kor ska vara sinlagda 8 veckor före kalvning och det är viktigt att kon får den här viloperioden. Hon behöver tid för att sluta producera mjölk, återhämta sig i juvret och börja producera råmjölk (Ekman, 2006). För att få en lätt sinläggning är det viktigt att korna inte mjölkar mer än 20 kg ECM vid sinläggningen. Genom att sänka fodergivorna ca en månad före kalvning så når man lättast detta mål. Det är bäst med en snabb sinläggning, med långa mjölkningsintervall (Nilsson, 2009b). Den traditionella strategin vid sinläggning brukar vara en diet på halm och vatten i ett par dagar för att få korna att snabbt sinlägga sig, men ett fyraårigt försöksprojekt som genomfördes av SLU visade att de korna som fick en foderstat bestående av endast fri tillgång på halm hamnade i en kraftig negativ energibalans med mobilisering av kroppsreserver som följd. Fria fettsyror i kroppen leder till immunförsvaret blir nedsatt och att korna blir mindre motståndskraftiga mot mastitinfektioner. Korna som utfodrades med enbart halm visade sig även få höga halter av kortisol i blodet som är en följd av stress. Den andra gruppen som var med i försöket utfodrades med tillskott av ensilage tillsammans med fri tillgång på halm, denna grupp fick inte alls lika höga nivåer i kroppen av kortisol och fria fettsyror. Men de korna som låg på en hög avkastning fick dock höga nivåer av kortisol trots ensilagegivan, vilket troligtvis beror på det ökade trycket som juvret utsätts för när det inte mjölkas ur och som då blir stressande för korna (Odensten, 2006). Resultaten visade att en hög avkastning vid sinläggning ökar risken för juverinflammation, att man inte endast ska ha en sinläggningstrategi med endast utfodring med halm, att en cellhalt över 200 000 celler vid sinläggning ökar risken markant för att kon kalvar in med mastit och att det är att föredra att flytta korna till en annan del av stallet efter sinläggning. Detta för att korna inte ska stimuleras genom ljud som de är vana att höra i samband med mjölkning och som kan leda till att de får nedsläpp av mjölk när andra kor mjölkas (Odensten, 2006).

Fruksamhet

En kviga har 70 % chans att bli dräktig på första försöket medan en ko har 40 % chans (pers. medd. Nilsson, 2011). Andelen kor som visar brunst har sjunkit från 80 % till 50 % de senaste 20 åren. Dessutom har brunstens längd minskat från 15 till 5 timmar (Ancker, 2008). Anledningarna till denna minskning är till stor del den ökade produktion och relaterade produktionssjukdomar men också hälsa och juverinflammation påverkar kons brunstbeteende negativt (Ancker, 2008).

Andra faktorer som påverkar fruktsamhet är ras, Holsteinkor har sämre fruktsamhet än SRB, stalltyp, kor som är uppbundna kräver bättre brunstpassning eftersom de har svårare att få utlopp för brunstbeteenden (Löf, 2012). Den allra viktigaste faktorn för fruktsamhet är brunstpassningseffektiviteten, att ha rutiner och användandet av hjälpmedel för att upptäcka de brunstiga djuren (Löf, 2012).

MATERIAL OCH METOD

Studien har genomförts genom att 14 mjölkgårdar i Skåne och Småland har besökts och intervjuats. De har slumpvist valts ut ifrån kokontrollen av Maria Mörk på Svensk Mjolk. Hälften av gårdarna tillhör kategorin hög effektivitet respektive låg effektivitet. Gårdarna ligger i antingen Småland eller Skåne. Intervjufrågorna är utarbetade av Anna-Lena Hegrestad m.fl. på Svensk Mjolk tillsammans med Mikaela Melander. Ungefär hälften av frågorna är insiktsfrågor och resten strategifrågor och frågorna är dessutom uppdelade i olika kategorier. Frågeformuläret finns bifogat (bilaga 1) i arbetet. Ett sekretessavtal förbinder oss att inte avslöja gårdarnas identitet. Mjölkbönderna har skrivit under fullmakt som har gett mig rätten att ta del av deras uppgifter från djurförsörjningsfliken i instrumentpanelen.

Intervjuerna spelades in och därefter lyssnade jag av dessa hemma och sammanställde resultatet.

Gårdarna är anonyma och anges som mjölkproducent med en siffra. Se tabell 1. Gårdarnas storlek, inhysningssystem och mjölkningssystem syns i tabell 2.

En förklaring av effektivitet

I effektivitetsberäkningen ingår antal semineringar, antal kalvningar, antal födda kvigkalvar, antal döda kalvar (0-24h), antal självdöda/avlivade kvigkalvar, antal självdöda/avlivade kvigor, antal utgångna kor, antal självdöda/avlivade kor samt antal utgångna förstakalvare 0-90 dagar. Baserat på besättningens storlek ges ett idealvärde för hur många djur man bör ha i respektive grupp och understiger (för semineringar, kalvningar och kvigkalvar) eller överstiger (för död/utgångna) man dessa får man ett straffvärde. Effektiviteten är 100- summan av straffvärdena (pers. medd. Mörk, 2012)

Effektiviteten beräknas per månad och för att en besättning skulle klassas som högeffektiv i din studie skulle den ha minst fyra månader bland de 25 % med högst effektivitet för respektive månad och ingen månad bland de 25 % besättningar med lägst effektivitet. Lågeffektiva besättningar skulle ha minst 4 månader bland de 25 % lägsta och högst 1 månad bland de 25 % bästa (pers. medd. Mörk, 2012).

RESULTAT

Eftersom studien har gjorts på uppdrag åt Svensk Mjök så redovisas det fullständiga resultatet från intervjuerna. Svensk Mjök hade en önskan om att det skulle gå att följa vad varje enskild mjökproducent svarat på samtliga frågor .

Inledande frågor

Vad tänker du på när jag säger djurförsörjning?

Första frågan som ställdes till mjölkbönderna var vad de tänkte på när de hörde ordet djurförsörjning, dessa svar gavs då (tabell 1).

Tabell 1. Visar hur många gårdar som är med i studien, vad de kallas i studien och citat ifrån vad de svarade på frågan ”Vad tänker du på när jag säger djurförsörjning?”

Gård	Svar
1	Att man försörjer sig på djuren *
2	Att ha tillräckligt med djur hela tiden, att man alltid har möjlighet att stoppa in ny djur i produktionen för att kunna hålla ett jämnt antal djur.
3	Att ha tillräckligt många kvigor som kalvar in.
4	Rekrytering, egen eller inköpt.
5	Mycket flöde på djuren.
6	Rekryteringsdjur, bra kvigor.
7	Rekryteringsdjur
8	Hur bra rekrytering man har.
9	Tillräckligt med kvigor som kalvar in.
10	Att vi har djur så att vi kan försörja oss i landet.*
11	Bra rekrytering, bra kalvhälsa så att man får ihop rekryteringen.
12	Att försörja sig på djur.*
13	Flödet på djur i ladugården så att det snurrar på.
14	Foder, att ha tillräckligt med foder till djuren*

*= Felaktiga svar och kan därför inte tas med i nästa tabell över skattning av egen effektivitet.

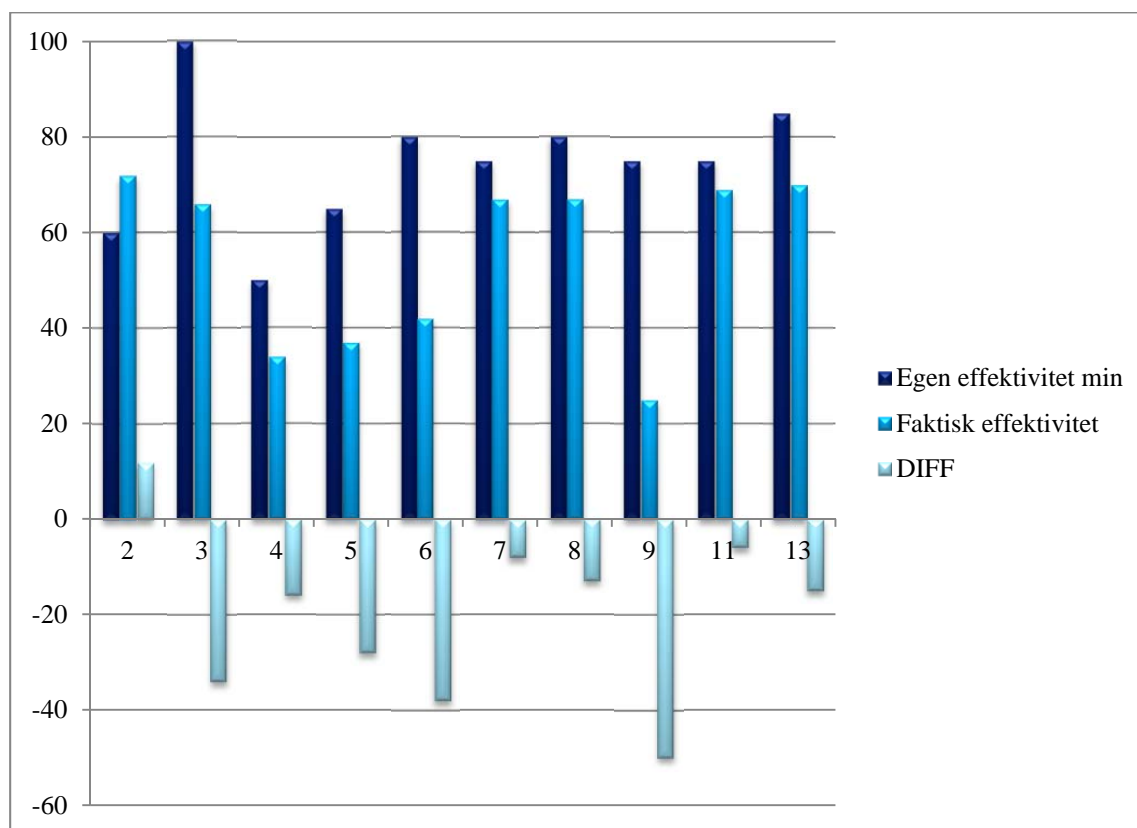
Hur effektiv är ni i er djurförsörjning?

Därefter frågades hur effektiva de själva ansåg sig vara, i tabell 2 syns deras svar på frågan dessutom syns Svensk Mjölks svar på i vilken kategori gården hör enligt Svensk Mjölks kategorier på låg respektive hög effektivitet. De som anses ha hög effektivitet har haft kontinuerligt hög effektivitet under 2011 och tillhör de 25 % med högst effektivitet, de med låg effektivitet har haft kontinuerligt låg effektivitet under 2011 och tillhör de 25 % med lägst effektivitet. Medeleffektivitet räknas ut genom att man lägger ihop siffrorna som visar effektivitet för varje månad sen delar man detta svar med 12, antalet månader på ett år och därmed får man fram vilken medeleffektivitet gården har haft under 2011 (tabell 2).

Tabell 2. Visar hur effektiva mjölkgårdarna anser sig vara i sin djurförsörjning, besättningsstorlek och mjölkningssystem, andra kolumnen från höger visar hur effektiv gården är enligt statistiken från Svensk Mjolk, sista kolumnen visar hur medeleffektiva gårdarna är i snitt per månad

Gård:	Så effektiva tror gården att de är:	Medelkoantal och mjölkningssystem:	Så effektiv anses gården vara:	Medeleffektivitet, procent, per månad år 2011:
1	-	136,6 kor 2 robotar	Låg	33
2	60 %	142,5 kor 2 robotar	Hög	72
3	100 %	148,8 kor 2 robotar	Hög	66
4	50-60 %	150,6 kor Grop	Låg	34
5	65 %	143,25 kor 2 robotar	Låg	37
6	80-85 %	119,4 kor Grop	Låg	42
7	75 %	248,8 kor 3 robotar + grop	Hög	67
8	80-90 %	110 kor Uppbundet + lösdrift	Hög	67
9	75 %	119 kor 2 robotar	Låg	25
10	-	161,4 kor Grop	Låg	29
11	75 %	307,6 kor Karusell	Hög	69
12	-	158,4 kor Grop	Hög	73
13	85-90 %	299 kor Grop	Hög	70
14	-	115,6 kor Grop	Låg	21

9 av 10 mjölkproducenter överskattar sin effektivitet och 40 % av dem överskattar den med mer än 20 procentenheter (figur 1).

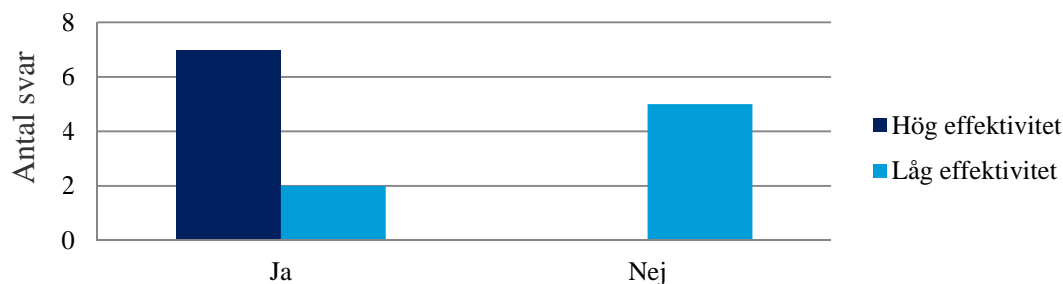
Figur 1. Visar hur effektiva i procent gårdarna tror att det är, hur effektiva de faktiskt är och hur stor differens det är mellan de svaren.

Styrning

Insikt

Har ni tillräckligt med rekrytering?

Mjölkproducenterna 2, 3, 7, 8, 11, 12 och 13 tillhör alla kategorin hög effektivitet och svarade att de har tillräckligt med rekrytering. Mjölkproducenterna 6 och 14 tillhör kategorin låg effektivitet och har svarat att de anser att de har tillräckligt med rekrytering. Mjölkproducenterna 1, 4, 5, 9 och 10 tillhör kategorin låg effektivitet och anser att det inte har tillräckligt med rekrytering, några av orsakerna till detta som de nämnde var att de nyligen har utökat besättningen eller att de har fått gallra hårt p. g. a höga celltal (figur 2).

Figur 2. Visar om mjölkproducenterna anser att de har tillräckligt med rekrytering.

Vad är tillräckligt med rekrytering för er?

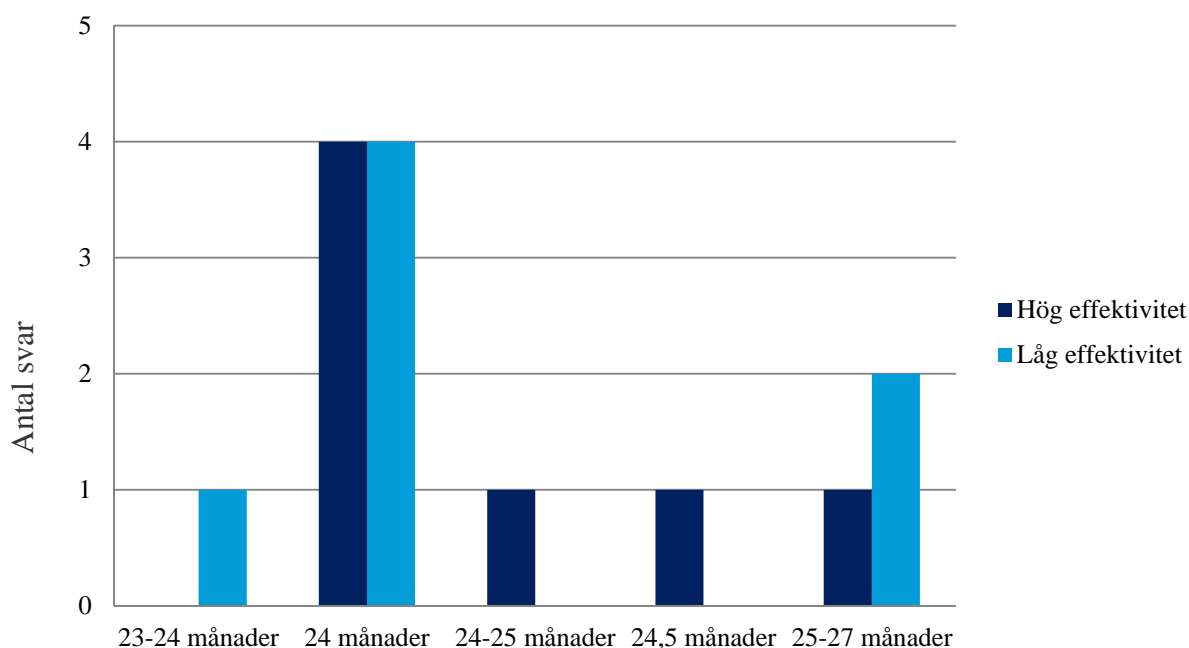
Det vanligaste svaret på vad som är tillräckligt med rekrytering för en besättning är att man har en kviga att sätta in när man får en förlust av en mjölkande ko. Tillräckligt med rekrytering kan också innebära att man kan sälja kvigor, att man alltså har ett överskott på djur (tabell 3).

Tabell 3. Visar vad mjölkproducenterna anser är tillräckligt med rekrytering

Gård	Svar
Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	Kunna fylla upp de tomma koplatserna som blir när vi måste slakta ut dåliga kor
4	Att vara självförsörjande på djur. 30 % rekrytering. Vill kunna sälja kvigor.
5	Just nu hur mycket som helst eftersom vi håller på att utöka besättningen. Men vi vill kunna sälja kvigor, då har man tillräckligt.
6	Att kunna slakta dåliga kor men att ändå ha ett överskott på kvigor.
9	45-50 %. För att kunna bygga upp koantalet.
10	35-40 %
14	Borde vara 20 %, men eftersom vi utökat besättningen ligger vi inte där, behöver ungefär 45 kvigor/år.
Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	När man har en utslagsko så har man en kviga att sätta in och helst ska man ha några kvigor att sälja. Men huvudsaken är att produktionen fungerar.
3	Så att man kan utöka lite varje år, har byggt ut lite varje år. Att ha så mycket rekrytering att man kan slakta ut dåliga kor. Jag är inte ute efter att sälja livkvigor!
7	Att kunna bibehålla antalet mjölkande kor hela tiden är tillräckligt.
8	Att kunna sälja djur.
11	35 %
12	Vi ska hela tiden kunna ligga på samma antal kor, när vi vill slå ut en ko ska vi ha en kviga att sätta in i hennes ställe.
13	34 % rekrytering

Vilka mål har ni för inkalvningsålder?

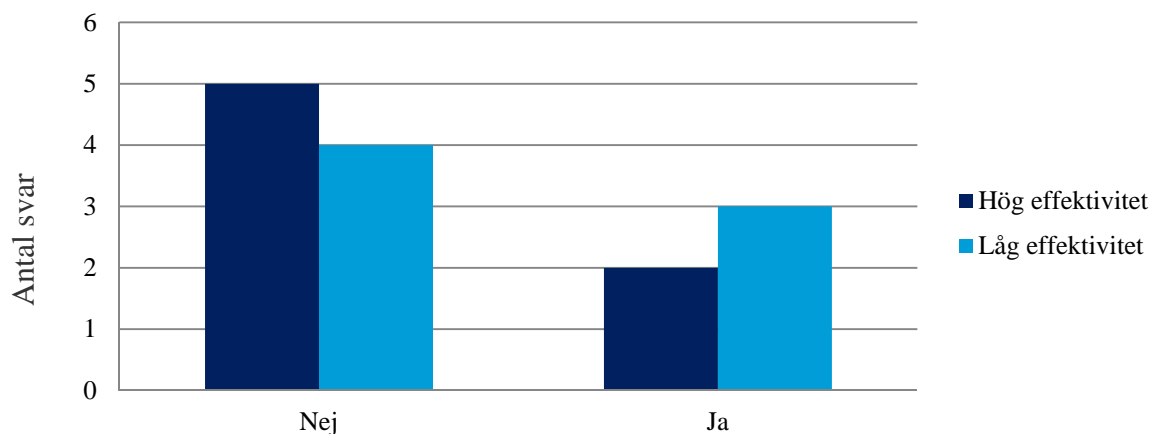
Mjolkproducenterna som tillhör de lågeffektiva har följande mål för inkalvningsålder, 23- 24 månader (mjolkproducent 6), 24 månader (mjolkproducenterna 1,4,5 och 14), 25- 27 månader (9 och 10). Mjolkproducenterna som tillhör de högeffektiva har följande mål för inkalvningsålder, 24 månader (mjolkproducenterna 2, 3, 11 och 12), 24,5 månader (mjolk producent 8), 24-25 månader (mjolkproducent 13), 26- 27 månader (7) (figur 3).

Figur 3. Visar vilka mål mjolkproducenterna har för inkalvningsålder, svaren anges i antal månader.

Når ni målen för inkalvningsålder?

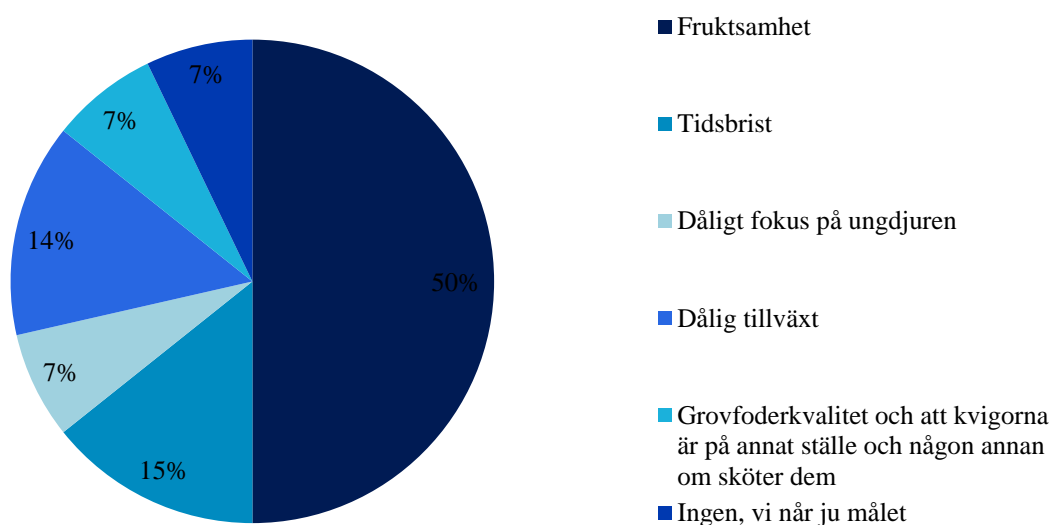
Mjölkbönderna 1, 4, 5 och 14 tillhör kategorin låg effektivitet och anser att de inte når sitt egna mål för inkalvningsålder. Mjölkbönderna 2, 3, 7, 8 och 11 tillhör kategorin hög effektivitet och svarade att de inte riktigt når sitt egna mål för inkalvningsålder, men att de inte är långt ifrån. Mjölkbönderna 6,9 och 10 tillhör kategorin låg effektivitet och anser att de når sina egna mål på inkalvningsålder. Mjölkbönderna 12 och 13 tillhör kategorin hög effektivitet och anser att de når sina egna mål på inkalvningsålder (figur 4).

Figur 4. Visar om mjölkproducenterna anser att de når sina egna mål på inkalvningsålder eller inte.

Vilket är det främsta hindret för att nå målen för inkalvningsålder?

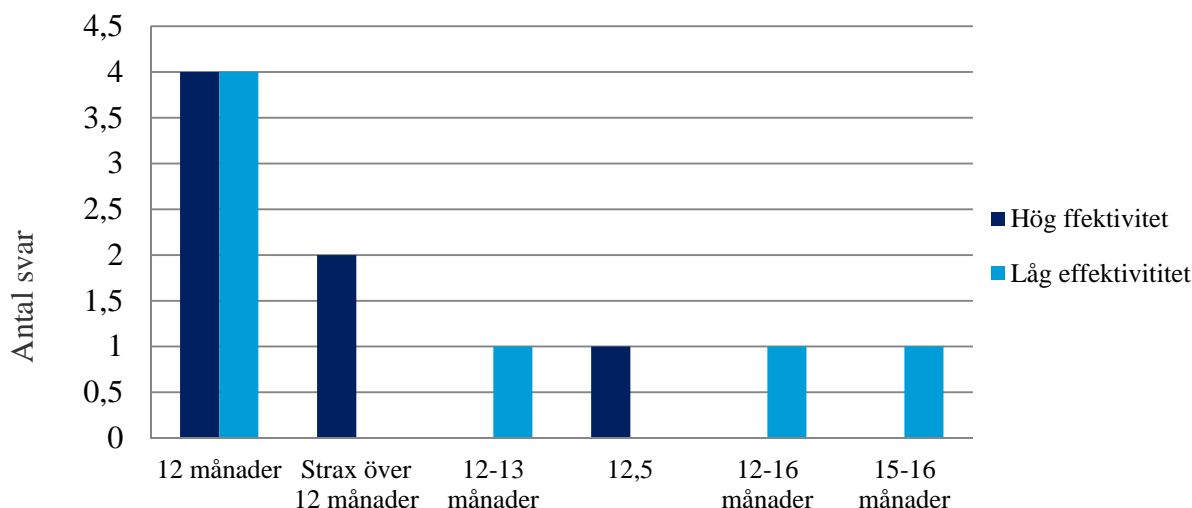
Mjölkproducenterna 1, 2, 3, 7, 8, 12 och 13 anser att det främsta hindret för att inte nå inkalvningsålder är fruktsamheten på kvigorna. Mjölkproducenterna 4 och 11 anser att det är för dålig tillväxt som leder till att de inte kan börja seminera kvigorna när de skulle velat som är det främsta hindret för att inte nå målet för inkalvningsålder. Mjölkproducenterna 9 och 10 anser att det är tidsbrist som är det främsta hindret att nå målet för inkalvningsålder. Mjölkproducent 5 svarade att det är för dåligt fokus på ungdjuren som är det främsta hindret för att inte nå målet för inkalvningsålder. Mjölkproducent 14 anser att det är dålig grovfoderkvalitet och att kvigorna är på annat ställe där en annan sköter dem som är främsta hindret för att nå målet för inkalvningsålder. Mjölkproducent 6 anser att de inte har några hinder för att nå målet på inkalvningsålder (figur 5).

Figur 5. Visar vad mjölkproducenterna anser är det främsta hindret är för att inte nå sitt mål på inkalvningsålder.

Vad har ni för mål för kalvningsintervall?

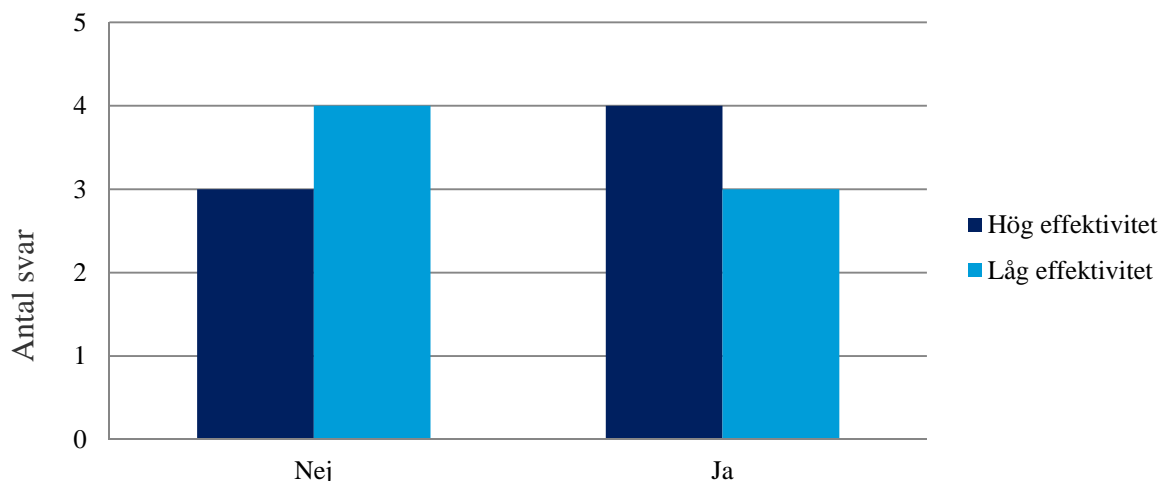
Mjölksproducenterna som är lågeffektiva har följande mål för kalvningsintervall, 12 månader (mjölksproducenter 1, 4, 5 och 14), 12-13 månader (mjölksproducent 10), 12-16 månader (mjölksproducent 9), 15-16 månader (mjölksproducent 6). Mjölksproducenterna som är högeffektiva har följande mål för kalvningsintervall, 12 månader (mjölksproducenter 2, 7, 8 och 12), 12,5 månader (mjölksproducent 13), mjölksproducenterna 3 och 11 tillhör kategorin hög effektivitet och har både testat att förlänga kalvningsintervallet så deras mål är därför lite högre än 12 månader (figur 6).

Figur 6. Visar vad mjölksproducenterna har för mål för kalvningsintervall.

När ni målen för kalvningsintervall?

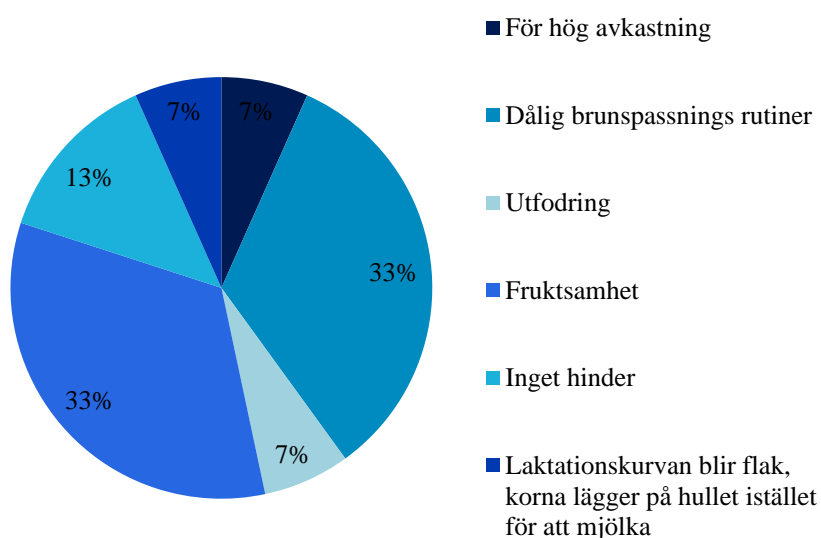
Mjölksproducenterna 2, 7, 8 och tillhör kategorin hög effektivitet och anser att de inte når målet för kalvningsintervall utan ligger lite högre. Mjölksproducenterna 1, 4, 5 och 10 tillhör kategorin låg effektivitet och anser att de inte når målet för kalvningsintervall utan ligger några månader högre. Mjölksproducenterna 3, 11, 12 och 13 tillhör kategorin hög effektivitet och anser att de når målen för kalvningsintervall. Dock nämnde mjölkbonde 12 att de antagligen kommer få en svacka eftersom de har bytt personal. Mjölksproducenterna 6, 9 och 14 tillhör kategorin låg effektivitet och anser att de når målen för kalvningsintervall. Mjölksproducent 9 nämnde dock att de gärna ser att högmjölkskorna inte sinläggs utan kalvar när de fortfarande mjölkar eftersom de anser att det frestar för mycket på korna att vara sinlagda (figur 7).

Figur 7. Visar hur om mjölkproducenterna anser att de når målen för kalvningsintervall.

Vilket är det främsta hindret för att nå målen för kalvningsintervall?

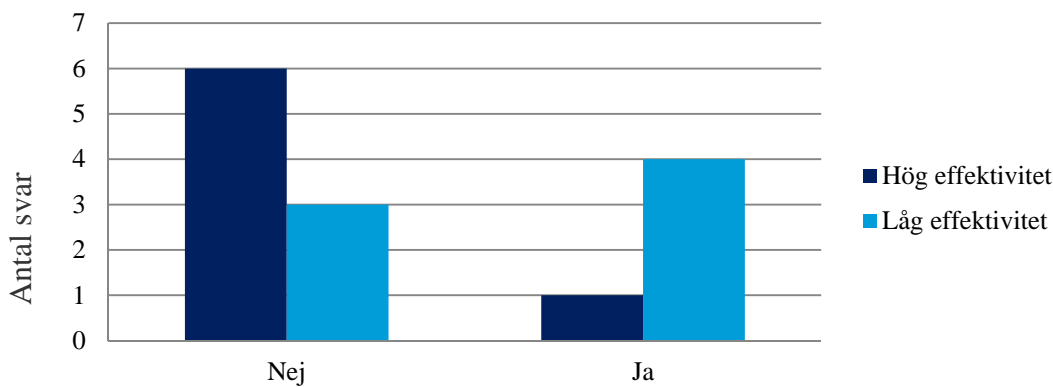
Mjölkproducent 1 anser att det främsta hindret att inte nå sitt mål för kalvningsintervall är för hög avkastning som leder till att man inte seminerar i rätt tid utan att det går för många dagar. Mjölkproducenterna 2, 4, 5 och 12 anser att det främsta hindret för att nå målet för kalvningsintervall är bristande brunstpassningsrutiner, antingen att personalen är för dålig på att hitta brunsterna eller att man har tidsbrist. Mjölkproducent 3 anser att det främsta hindret för att nå målet för kalvningsintervall har med utfodringen att göra, de har många kor med cystor vilken de tror är en följd av att de fodrar med för lite A-vitamin, för lite gräs. Mjölkproducent 6 anser att det främsta hindret för att nå målet för kalvningsintervall är att laktationskurvan blir flak och att korna då lägger på hullet istället för att mjölka. Mjölkproducenterna 7, 8, 10, 13 och 14 anser att det främsta hindret för att inte nå målet för kalvningsintervall är fruktsamhets relaterat. Mjölkproducenterna 9 och 11 anser att de inte upplever några hinder för att nå målen för inkalvningsålder (figur 8).

Figur 8. Visar vad mjölkproducenterna tycker är det främsta hindret för att nå målen för kalvningsintervall.

Har ni haft tomma koplats?

Mjölksproducenterna 2, 7, 8, 11, 12 och 13 tillhör kategorin med hög effektivitet och anser att de inte har haft tomma koplats. Mjölksproducenterna 1, 5 och 6 tillhör kategorin låg effektivitet och anser att de inte har haft tomma koplats. Mjölksproducent 3 tillhör kategorin hög effektivitet och svarade att de har haft tomma koplats eftersom de har byggt ut, Mjölksproducenterna 4, 8, 10 och 14 tillhör kategorin låg effektivitet och svarade att de har haft tomma koplats. Mjölksproducent 4 angav att skälet till de tomma platserna är för långa kalvningsintervall och att de har varit tvungna att skicka dålig kor och haft foderbrist som lett till att de inte kunnat utfodra så många djur som full beläggning hade inneburit. Mjölksproducent 9 angav att skälet till de tomma koplatserna är att för många kor har skickats till slakt och att de har haft för många platser. Mjölksproducent 10 har fått gallra bort många kor p.g.a. höga celltal och därmed fått tomma koplats. Mjölksproducent 14 angav att skälet till de tomma koplatserna är ojämna kalvningar och att de därmed har haft andra djur än mjölkande på de tomma platserna (figur 9).

Figur 9. Visar om mjölksproducenterna har haft tomma koplats.

Strategi

Hur planerar ni för jämn beläggning?

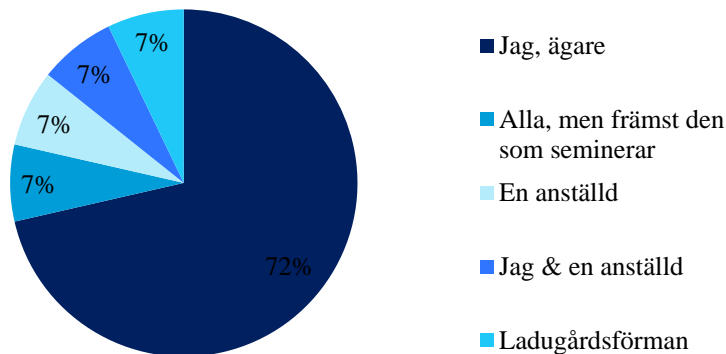
Samtliga gårdar fick frågor angående hur de planerade för jämn beläggning (tabell 4), vem som har huvudansvaret (figur 10), om man har någon uppföljning, vilka verktyg som används (figur 11) och hur lång framförhållning man har. Frågorna ställdes också om när mjölksproducenterna ansåg att deras stall var fullt och vad man då har för strategi när en ko eller kviga kalvar, mjölkbönderna fick även redogöra för hur många dagar innan kalvning man sinlägger korna och hur många dagar de går sinta.

Tabell 4 visar vilka strategier mjölkbönderna har för jämn beläggning

Gård	Svar
Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	Diskuterar det ständigt, försöker seminera lite mindre när vi har seminerat många under en period.
4	Jag gör en plan för ett kvartal framöver. Den planen innehåller hur många mjölkande kor vi kommer ha, hur många semineringar jag behöver ha, antalet dräktiga och sinläggningar.
5	Vi planerar ingenting, korna seminaras när de är brunstiga och kvigorna får gå med tjur när vi har en tjur tillgänglig.
6	Vi försöker ligga på 7-8 kalvningar i månaden. Vi planerar medvetet för att ligga här. Men eftersom vi ska sätta in robotar i år har vi försökt planera för att ha ett mindre antal kalvningar den månaden.
9	Vi seminarar djuren när de visar brunst och köper djur när bra tillfälle ges. Har egentligen ingen plan för beläggningen.
10	Vi planer för en mindre beläggning under sommarmånaderna, vi ser till så att vi slaktar ut dåliga kor och sinlägger kor till sommaren. Det är billigt att hålla sinkor under sommaren i och med bete.
14	Vi har ingen plan för jämn beläggning, men visst funderar vi på det ibland. Vi försöker ha det så fullt som möjligt i stallet hela tiden.
Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	Vi seminarar ett jämnt antal djur hela tiden. Vi ser till så att kvigorna seminaras även under sommaren. Korna försöker vi seminera å fort de visar brunst.
3	Vi planerar egentligen ingenting, vi seminarar när djuren är brunstiga. Vi använder könsorterat på kor som vi vill ha kvigor efter och kötraras på de vi inte vill ha rekrytering på. Det är framförallt avkastningen som styr, men ibland går vi efter index.
7	Det är mer slumpen som avgör, det svåraste är semineringarna sommartid, speciellt när den ansvarige för semineringarna har semester. Det brukar märkas med ett mindre antal kalvningar i april.
8	Vi seminarar alla djur så fort det går eftersom vi hellre säljer djur. Men vi försöker få lite mer vårkalvningar och något färre höstkalvningar.
11	För att få en jämn beläggning försöker vi se till så att vi får ett jämnt antal semineringar över hela året, vi vill inte ha någon kalvningstopp.
12	Vi har ingen direkt planering utan det brukar rulla på, vi har inga perioder då det är fler eller färre antal kalvningar. Vi vill dock inte ha så många kalvningar i augusti p g a bakterier.
13	Vi har som mål att ha 25- 30 kalvningar i månaden och arbetar för att ha ett jämnt antal kalvningar under hela året.

Vem har huvudansvaret för planeringen?

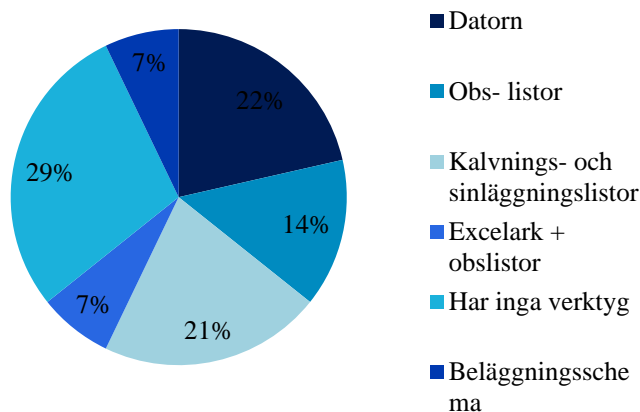
Mjölkbönderna 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 13 och 14 svarade att det är en av ägarna som har ansvaret för planeringen. Mjölkbonde 1 svarade att det var alla på gården som har ansvaret för planeringen, men främst den som seminerar. Mjölkbonde 7 svarade att det är en duktig anställd som har huvudansvaret för planeringen för beläggningen. Mjölkbonde 10 svarade att det är jag och en anställd som har ansvaret för planeringen. Mjölkbonde 12 har en ladugårdsförman som har ansvaret för planeringen (figur 10).

Figur 10. Visar vem som har huvudansvaret för planeringen för jämn beläggning. Svaren är angivna i procent.

Vilka verktyg används i uppföljningen av planeringen för jämn beläggning?

Mjölksproducenterna 1, 6 och 13 använder sig av program på datorn i uppföljningen för jämn beläggning. Mjölksproducenterna 10 och 12 använder sig av OBS- listor. Mjölksproducenterna 2, 7 och 11 använder sig av kalvnings- och sinläggningslistor. Mjölksproducenterna 3, 5, 9 och 14 använder inga verktyg i uppföljningen, dessa har heller ingen egentlig planering för jämn beläggning. Mjölksproducent 4 har en tydlig plan för jämn beläggningen med mål för hur det ska se ut framöver och använder sig av excelark och obs- listor i uppföljningen. Mjölksproducent 8 använder sig av beläggningsschema i uppföljningen (figur 11).

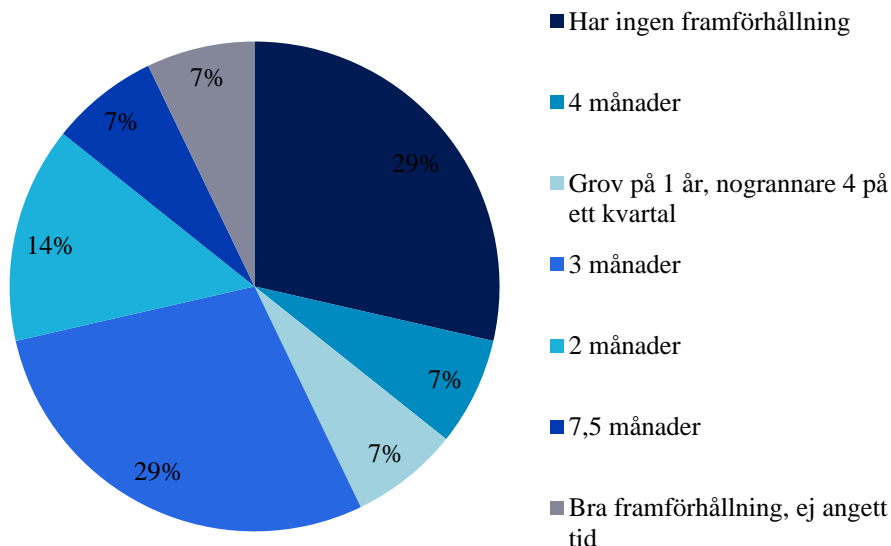

Figur 11. Visar vilka verktyg mjölkbönderna använder i uppföljningen av planeringen för jämn beläggning.

Hur lång framförhållningen har ni vad gäller beläggningen?

Mjolkproducenterna som tillhör kategorin lågeffektiva och som inte har någon framförhållning för beläggningen är 1, 10 och 14. Mjolkproducent 3 är en högeffektiv gård och har ingen framförhållning för beläggningen. Mjolkproducent 2 har en framförhållning på 4 månader och är en högeffektiv gård. Mjolkproducent 4 har en grov framförhållning på 12 månader och gör sen en noggrannare på ett kvartal framöver, gården är lågeffektiv. Mjolkproducent 7 är högeffektiv och har lika lång framförhållning på beläggningen som kalvningslistorna sträcker sig på, 7,5 månader.

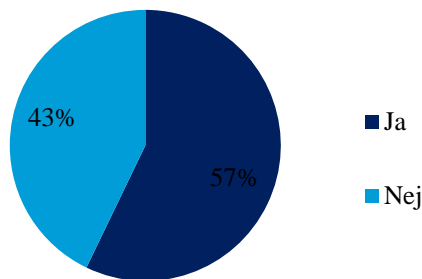
Mjolkproducenterna 5 och 9 är lågeffektiva, 8 och 13 är högeffektiva, gemensamt för dessa är att de har 3 månaders framförhållning. Mjolkproducenterna 6 (lågeffektiv) och 12 (högeffektiv) har 2 månaders framförhållning. Mjolkproducent 11 är högeffektiv och svarade att de anser sig ha god framförhållning men har inte angett antal månader (figur 12).

Figur 12. Visar hur lång framförhållning och om gårdarna har någon framförhållning över sin beläggning.

Har ni en prognos för beläggningen?

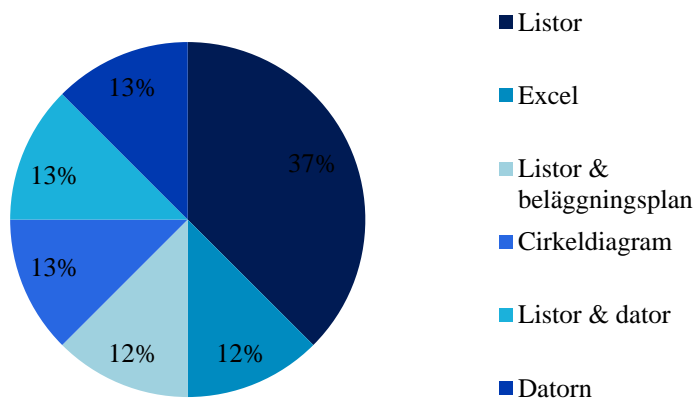
Mjolkproducenterna som är högeffektiva och som har en prognos för beläggningen är 2, 7, 8, 11, 12 och 13. Den högeffektiva mjolkproducenten som inte har en prognos för beläggningen är mjolkproducent 3. Mjolkproducenterna som är lågeffektiva och som har en prognos för beläggningen är 4 och 6. Mjolkproducenterna som är lågeffektiva och som inte har en prognos för beläggningen är 1, 5, 9, 10 och 14 (figur 13).

Figur 13. Visar hur stor andel av mjölkproducenterna som har en prognos för beläggningen.

Vilka verktyg används för att få fram en prognos?

De mjölkproducenterna som har en prognos för beläggningen fick frågan vilka verktyg de då använder. Mjölkproducenterna 2, 7 och 11 får en prognos genom listor från produktionsrådgivare. Mjölkproducent 4 tar fram en prognos med Excel. Mjölkproducent 6 får en prognos genom datorn. Mjölkproducent får fram en prognos genom kalvningslistor och beläggningsplan. Mjölkproducent 13 använder sig av cirkeldiagram för att få en prognos. Mjölkproducent 13 får fram en prognos genom datorn och listor (figur 14).

Figur 14. Visar vilka verktyg som används av de mjölkbönder som har en prognos för beläggningen.

När har ni fullt i stallet?

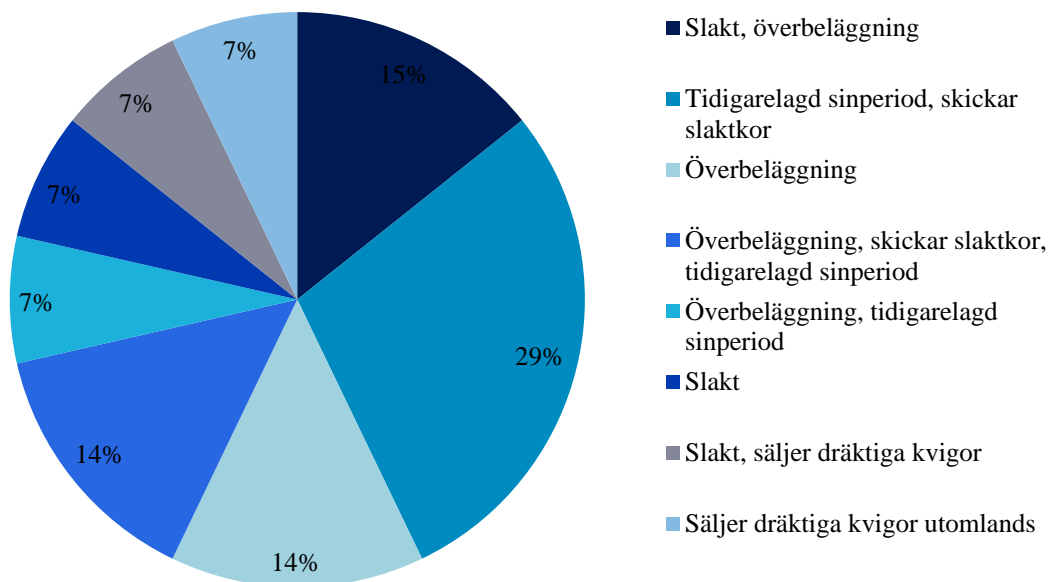
Det vanligaste svaret som anges angående när det är fullt i stallet är när alla liggplatser är upptagna. En del av robotbesättningar anger att de går med en viss överbeläggning eftersom att i ett robotstall ska inte alla djuren ligga ner samtidigt. Under sommarmånaderna anges överbeläggning också som en möjlighet eftersom djuren då har möjlighet att ligga ner ute och att det då därmed inte behövs liggplatser till alla djuren inne. Ett annat svar är att det är fullt i stallet när robotarna eller andra mjölkningssystem har uppnått full kapacitet (tabell 5).

Tabell 5. Visar när mjölkproducenterna tycker att de har fullt i stallet

Gård	Svar	Medelkoantal
Låg effektivitet	Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	När alla liggplatser är upptagna, alla kor ska kunna ligga ner samtidigt.	137
4	På sommaren, då vi ibland har 15 kor fler än vi har liggplatser till. Annars 160 liggplatser.	150
5	Vi har fullt just nu.	143
6	Det är fullt i stallet när det tar för lång tid att mjölka.	119
9	Det är fullt i stallet när vi har 70 kor/robot, men vill egentligen inte ha så många kor, det fungerar bättre med 65 kor/robot.	119
10	När alla liggplatser är upptagna. Men vi har nästan aldrig fullt eftersom vi vill ta in kvigor i mjölkstallet innan de kalvar in.	162
14	Det innebär nästan dubbelt så många djur som vi har ätplatser till.	116
Hög effektivitet	Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	Det är fullt när robotarna går för fullt.	143
3	Vårt stall är fullt när vi har 160 mjölkande kor, jag ser inga problem med överbeläggning.	149
7	Stallet är fullt när vi har 5-10 % överbeläggning, vi har trånga gångar så vill inte ha alltför många djur.	249
8	Vi har alltid fullt i stallet och mjölkar därför i omgångar, har djur i ett stall där vi inte kan mjölka, utan flyttar kor vi varje mjölkning.	110
11	Vi har alltid fullt i stallet, det innebär att alla liggplatserna är upptagna.	307,6
12	Vi har alltid fullt i stallet och det innebär att alla liggplatserna är upptagna.	158,4
13	Vårt stall är alltid fullt och det innebär strax över beläggning.	299

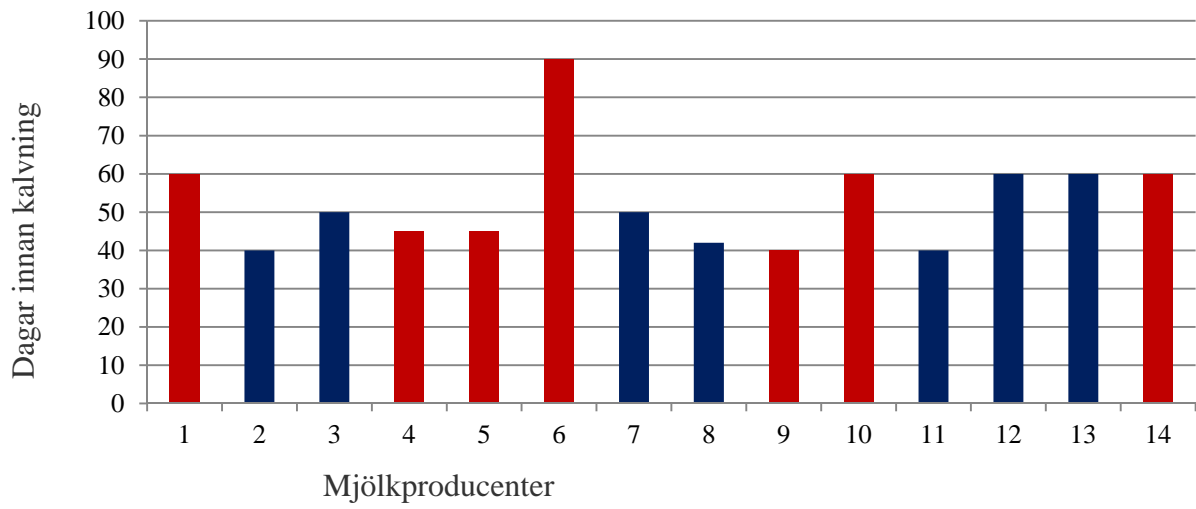
Vad gör ni om stallet är fullt när en ko eller kviga kalvar?

Mjölksproducenterna 1 och 6 svarade att de kan ha en viss överbeläggning i stallet ett tag i fall stallet är fullt när en ko eller kviga kalvar men kan ibland även skicka en del slaktkor tidigare än beräknat. Mjölksproducenterna 2, 5, 7 och 11 väljer att tidigarelägga sinperiod på kommande sinkor och skickar även en del slaktkor tidigare till slakt än beräknat om stallet är fullt när en ko eller kviga kalvar. Mjölksproducenterna 3 och 14 anser att det inte gör något med överbeläggning i stallet, de anser att deras system fungerar bra ändå. Mjölksproducenterna 4 och 12 använder sig av olika strategier beroende på vilken årstid det är, mjölksproducent 4 tycker att det funkar bra med överbeläggning under sommarmånaderna då djuren ändå går på bete och det inte behöver finnas liggplats till alla korna, mjölksbonde 12 anser att de klarar en överbeläggning på 6-7 djur, men i annat fall skickar både mjölksproducenterna 4 och 12 slaktkor eller tidigarelägger sinperiod om stallet är fullt när en ko eller kviga kalvar. Mjölksproducent 9 skickar gärna dåliga kor till slakt om det är fullt när en ko eller kviga kalvar eftersom det just nu är så bra betalt från slakterierna. Mjölksproducent 13 skickar slaktkor eller säljer dräktiga kvigor om stallet är fullt när en ko eller kviga ska kalva. Mjölksproducent 10 svarade att de har haft problem med beläggningen det senaste året och har varit tvingad att skicka många kor på höga celler så just därför upplever mjölksproducent inga problem med att de skulle ha fullt i stallet när en ko eller kviga kalvar in men om fallet skulle vara så skulle de sälja dräktiga kvigor utomlands eftersom de upplever ett sug efter svenska kvigor (figur 15).

Figur 15. Visar vad mjölksproducenterna har för strategier när stallet är fullt när en ko eller kviga kalvar.

När sinlägger ni korna?

Figur 16. Visar hur många dagar innan kalvning mjölksproducenterna sinlägger sina kor.

Inflöde

Insikt

Vilka förluster av djur har ni under uppfödningen?

De vanligaste förlusterna av djur under uppfödning sker under kalvarnas tre första levnadsmånader. Dessa förluster beror oftast på att kalvarna drabbats av diarré eller lunginflammation, i en del fall både två. Andra förluster under uppfödningen som anges är olyckshändelser p.g.a. inredningen (tabell 6).

Tabell 6. Visar vilka förluster av djur under uppfödningen mjölkproducenterna har

Gård	Svar
Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	Lunginflammation på småkalvar, de första två veckorna mest kritiska. Vinterhalvåret är värst.
4	Flest under mjölkperioden och vid kalvning
5	Olyckshändelser, klämmer sig i inredningen, en del småkalvar när vi har många kalvningar.
6	Problem vid kalvning – har dött kalvar i fosterhinnan, ihjällugna. Lunginflammation under vårvintern.
9	Knappt inga, inga småkalvar som dör.
10	Åskan tog 9 dräktiga kvigor förra året. Kalvar i diarré och lunginflammation har förbättrat rutinerna, är noga med råmjölk och givor.
14	Olyckshändelser av inredningen, trumsjuka – för mkt spannmålsutfodring. Lunginflammation på småkalvar.
Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	Lite bekymmer med kalvdödlighet, har blivit bättre sen vi köpte mjölktaxi. Kalvdiarré. Någon sommarsjuka.
3	Småkalvar som dör.
7	De första två veckorna.
8	Småkalvar som dör, en del kvigor som kastar under dräktighet.
11	Diarré- småkalvar Olyckshändelser i inredning - äldre
12	Diarré - småkalvar
13	Kvigor som inte blir dräktiga, en del kalvar som dör de första månaderna, tvilling med tjur

Hur många djur förlorar ni per år?

Mjölksproducenterna fick uppskatta hur många förluster av djur de har under uppfödningen. Sen jämfördes dessa svar med gårdarnas statistik över faktiska förluster. Ingen av de lågeffektiva uppskattade rätt antal förluster av djur medan 33 % av de högeffektiva uppskattade rätt antal förluster av djur under uppfödningen (tabell 7).

Tabell 7. Visar hur många förluster av djur mjölksproducenterna tror att de har och sen hur många de faktiskt har

Gård	Svar	Faktiskt
Låg effektivitet	Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	10	5
4	20	2
5	4-5	7
6	6-7	11
9	2	12
10	20	18
14	10	5
Hög effektivitet	Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	10	10
3	3-4	4
7	2 %	14
8	8	3
11	10	14
12	6-7	1
13	10 inkl. tvilling med tjur	6

Hur många kor måste ni seminera per vecka?

Mjölksproducenterna fick ange hur många kor de uppskattar att de måste seminera per vecka, frågan här borde ha varit hur många djur måste ni seminera per vecka så att även kvigor hade inkluderats i svaret. Därför är det uträknat i en egen kolumn hur många kvigor man även måste seminera per vecka (tabell 8).

Tabell 8 Visar hur många kor mjölkproducenterna anger att de måste seminera per vecka och hur många semineringsringar det bör vara inklusive kvigor. Mjölkproducenterna har svarat på hur många kor de måste seminera, hur många kvigor man bör seminera är uträknat utifrån att en tredjedel av antalet kalvningar som sker är kvigor som kalvar in

Gård	Procentandel fel
Låg effektivitet – seminerade rätt antal 9	Låg effektivitet – seminerade rätt antal 0 %
Låg effektivitet – seminerade för många 4	Låg effektivitet – seminerade för många 7,4 %
6	135 %
Låg effektivitet – seminerade för få 1	Låg effektivitet – seminerade för få -20 %
5	-33,7 %
10	-22 %
14	-31,9 %
Hög effektivitet – seminerade för många 2	Hög effektivitet – seminerade för många 16 %
3	18,6 %
8	14 %
11	63,5 %
Hög effektivitet – seminerade för få 7	Hög effektivitet – seminerade för få -15,4 %
12	-31,3 %
13	-12,9 %

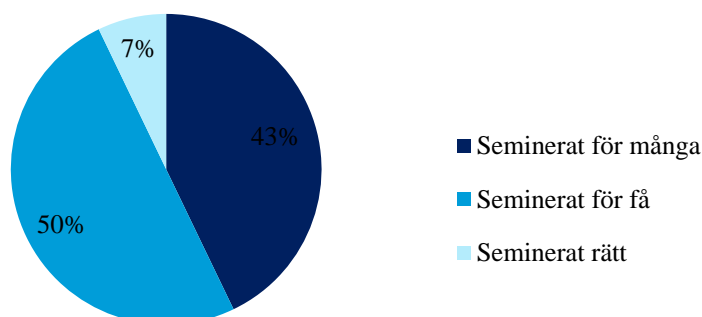
Skillnader mellan uppskattat och beräknat semineringsbehov

Utifrån föregående tabell (8) och figur (17) är det uträknat hur många procentandelar fel de uppskattade svaren på hur många djur som måste semineras per månad (tabell 9).

Tabell 9. Visar hur stor procentandel fel mjölkproducenterna hade i sin uppskattning över hur många djur de behöver seminera per vecka

Gård	Procentandel fel
Låg effektivitet – seminerade rätt antal 9	Låg effektivitet – seminerade rätt antal 0 %
Låg effektivitet – seminerade för många 4	Låg effektivitet – seminerade för många 7,4 %
6	135 %
Låg effektivitet – seminerade för få 1	Låg effektivitet – seminerade för få -20 %
5	-33,7 %
10	-22 %
14	-31,9 %
Hög effektivitet – seminerade för många 2	Hög effektivitet – seminerade för många 16 %
3	18,6 %
8	14 %
11	63,5 %
Hög effektivitet – seminerade för få 7	Hög effektivitet – seminerade för få -15,4 %
12	-31,3 %
13	-12,9 %

Av de 14 mjölkproducenterna seminerade 50 % för få djur i veckan. 7 % av mjölkproducenterna seminerade rätt antal djur per vecka och 43 % seminerade för många djur per vecka (figur 17).

Figur 17. Visar hur många procent som seminerat rätt, för många respektive för få djur.

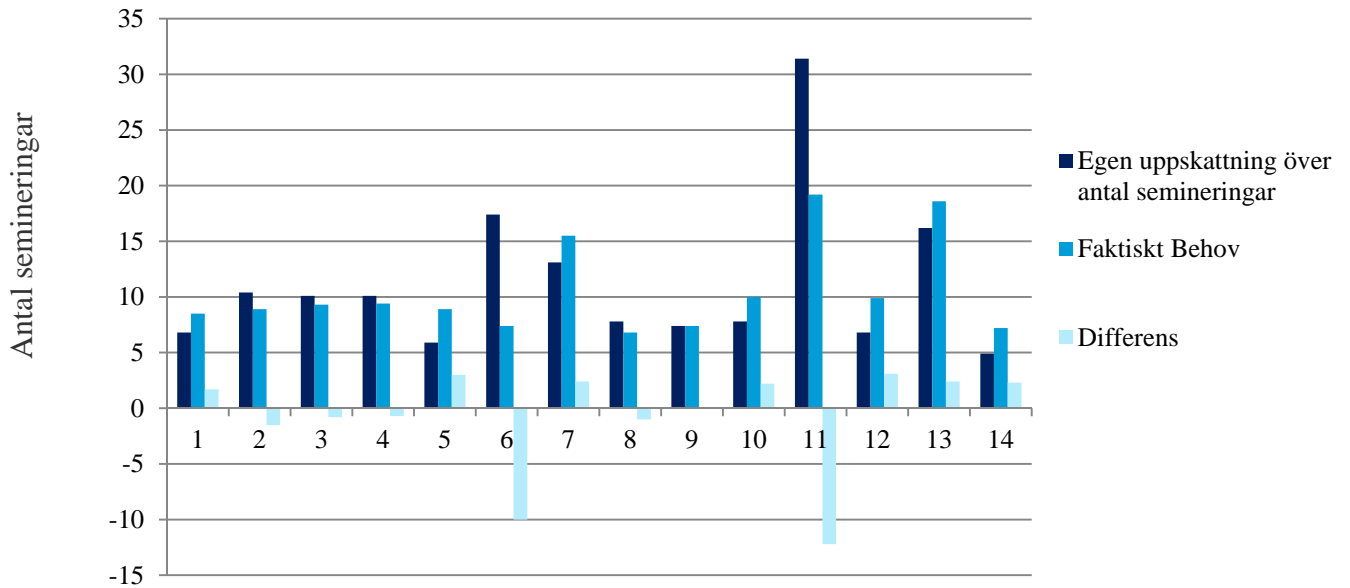
Hur många kalvningar behöver ni för att täcka ert behov av rekrytering?

Mjölksproducenterna fick uppskatta hur många kalvningar de behöver ha för att täcka sitt behov av rekrytering, tyvärr är svaren i olika enheter och en jämförelse här är därmed svår (tabell 10).

Tabell 10. Visar hur många kalvningar mjölksproducenterna anser att de måste ha för att täcka sitt behov av rekrytering. Svaren i rött är lågeffektiva gårdar och svaren i blått är högeffektiva gårdar

Gård	Svar	Faktiskt antal kalvningar/år
Låg effektivitet	Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	30 kvigor	106
4	14/månaden, då borde man till och med kunna sälja kvigor.	115
5	Så många som möjligt, har inte koll på siffror.	151
6	35 % kvigor	126
9	15 kalvningar i månaden	99
10	En kalv per ko och år, 50 % måste bli kvigor	167
14	Önskvärt vore 20, men ligger på det dubbla	131
Hög effektivitet	Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	10- 15/ månaden. Skulle kunna sälja 5 kvigor i månaden.	168
3	40 % kvigor av 160 kalvningar.	162
7	10 kvigor som kalvar in i månaden	282
8	Vet inte	138
11	Ingen aning, vi har alltid haft tillräckligt med kvigor	331
12	50 kvigor	178
13	Ca 340 kalvningar	336

Hur många semineringar en gård bör ha beräknas genom att beräkna antalet kalvningar man bör ha varje månad. Antalet kalvningar per månad ska utgöra cirka 10 % av koantalet per månad. För att uppnå så många kalvningar behöver antal semineringar vara 2-2,5 gånger så många (Hegrestad pers.medd. 2012) (figur 18).

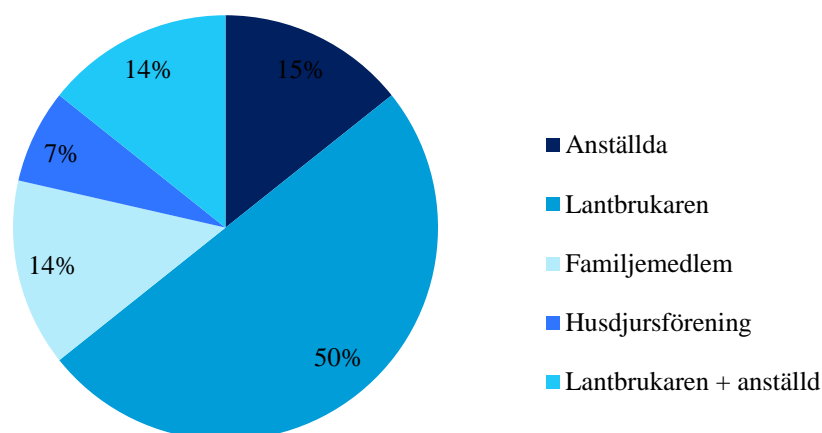

Figur 18. Visar mjölkproducenternas egen uppskattning över antal seminarer/ vecka, det faktiska behovet och differensen.

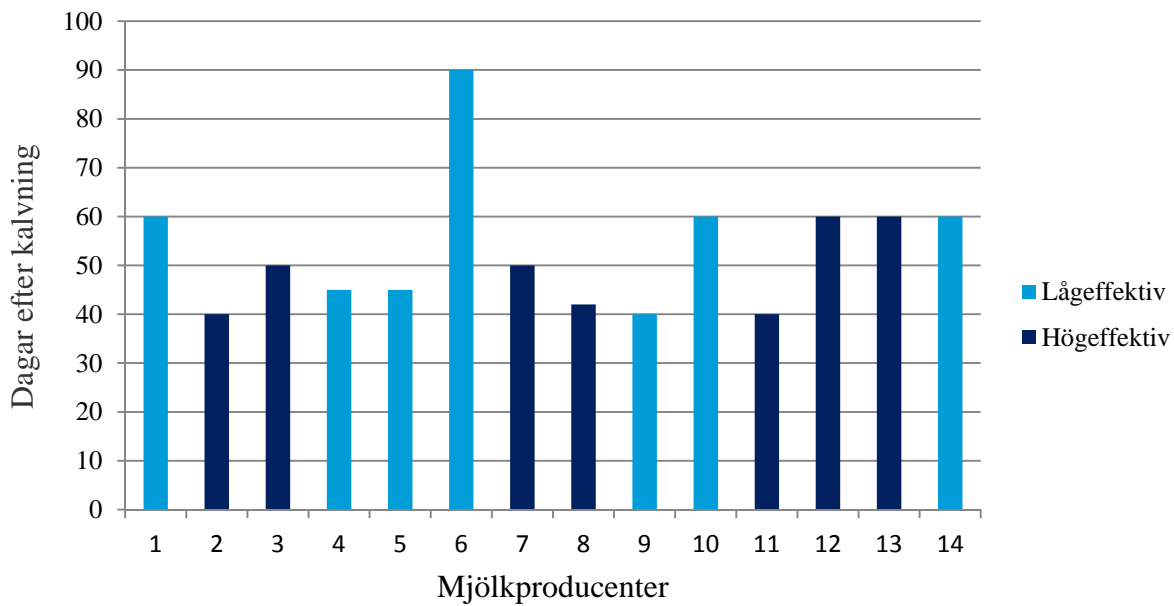
Strategi

Vem seminarer i er besättning?

På gårdarna 1 och 2 är det familjemedlemmar som seminarer. På gårdarna 3 och 10 seminarer både mjölkbonden och en anställd. Husdjursföreningen sköter semineringen på gård 8. På gård 4 seminarer mjölkbonden själv men i undantagsfall blir det husdjursförening, därför räknas gården till kategorin mjölkbonden. Till denna kategori hör också gårdarna 5, 6, 9, 11 och 13. På gårdarna 7, 8 och 12 är det de anställda som seminarer (figur 19). När korna börjar seminaras varierar mellan besättningarna, från 40 till 90 dagar efter kalvning (figur 20).

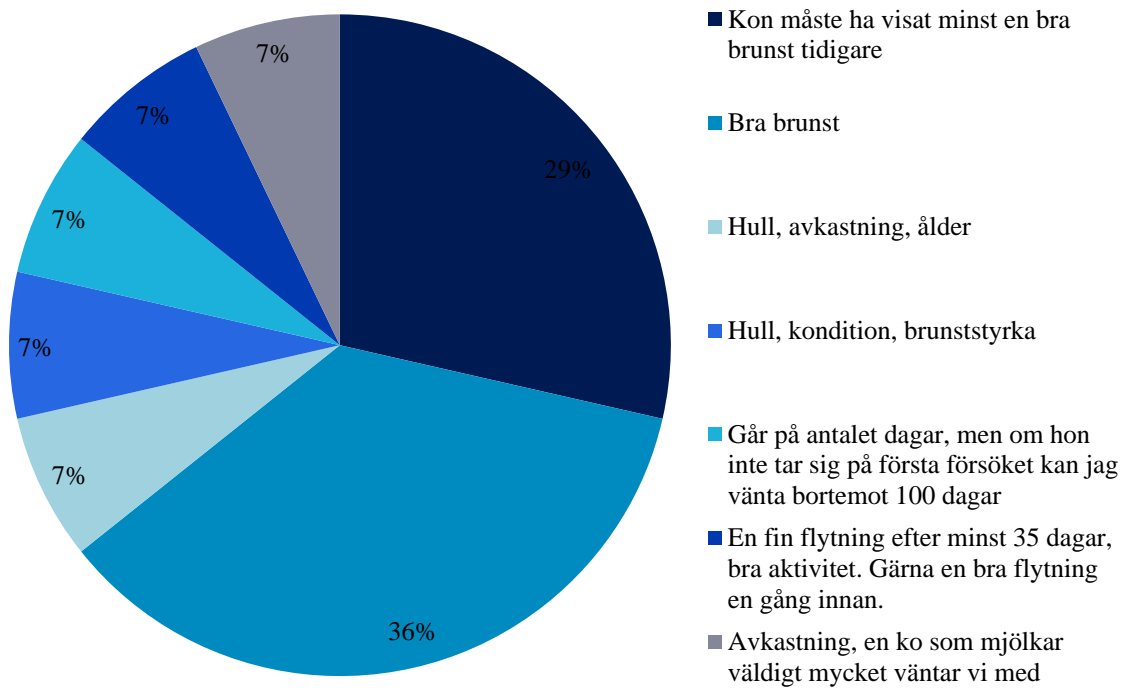
Figur 19. Visar fördelningen över vem som seminarer i besättningen, svar i procent.

Figur 20. Visar hur många dagar efter kalvning varje gård börjar seminera korna efter kalvning. Svar anges i antal dagar.

Vad bestämmer när det är dags att börja seminera kon?

Mjölkbönderna 1, 10, 11 och 12 tycker det är viktigt att de har sett minst en bra brunst tidigare på kon och att hon befinner sig i god kondition för att de ska bestämma sig för att börja seminera kon efter kalvning. Mjölkbonde 2 seminerar i fall de har sett en fin flytning efter minst 35 dagar, bra aktivitet och gärna sett en bra flytning innan. För mjölkbönderna 3, 4, 5, 8 och 14 räcker det med att hon visar en bra brunst och befinner sig i bra kondition för att de ska börja seminera en ko. Mjölkbonde 6 anser att det är hull, avkastning och ålder som bestämmer när de ska börja seminera en ko. Mjölkbonde 7 tycker att det är avkastningen som styr när de väljer tidpunkt för att börja seminera en ko, en ko som mjölkar mycket väljer de att vänta med. Mjölkbonde 9 går efter antalet dagar men om hon inte tar sig på första inseminering så kan de låta det gå 100 dagar innan de seminerar igen. Mjölkbonde 13 anser att det är kons hull, kondition och avkastning som styr när hon ska börja semineras (figur 21).

Figur 21. Visar vad mjölkproducenterna anser bestämmer när det är dags att seminera kon.

Hur många chanser får hon?

En bra ko tycker mjölkproducenterna är värd flera chanser vilket innebär upp till 5- 6 gånger. Vad en bra ko innebär är individuellt och grundar sig på vilken avkastning gården ligger på, då det i de flesta fallen är avkastning som styr om kon anses vara en bra ko, men en del har även svarat att om kon har ett bra avelsvärde anses hon vara en bra ko som är värd fler chanser (tabell 11).

Tabell 11. Visar hur många semineringar mjölkproducenterna tycker en ko är värd

Gård	Svar
Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	Individuellt, under 20 kg ECM och dålig exteriör får hon inte så många.
4	Individuellt, vi behöver djuren så upp till 220 dagar om de mjölkar över 20- 25 kg ECM.
5	Individuellt, 3-5 ggr
6	Kvigor: 3 Kor: 5-6 om de ligger på bra avkastning över 12000 kg ECM/år
9	5-6 på en bra ko, vissa får inga chanser om de är dåliga.
10	Beror på härstamningen, om har seminera flera ggr kan vi testa att lägga köttas på henne. I en del fall använder vi egen tjur.
14	5-6 ggr
Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	En bra ko får 4-5, annars 3
3	Individuellt, över 35-40 kg ECM kan de få gå upp till 280 dagar.
7	Individuellt, bra kor runt 7- 8 ggr
8	Upp till 8 ggr på de bästa korna med bra avelsvärde.
11	Individuellt, max 5 ggr
12	Individuellt, om vi ska seminera mer än 4 ggr krävs det att kon ligger på en avkastning på 40- 45 kg ECM.
13	Individuellt, med bra avkastning och högt avelsvärde får hon flera chanser

Vad får dig att avstå från att börja seminera en ko?

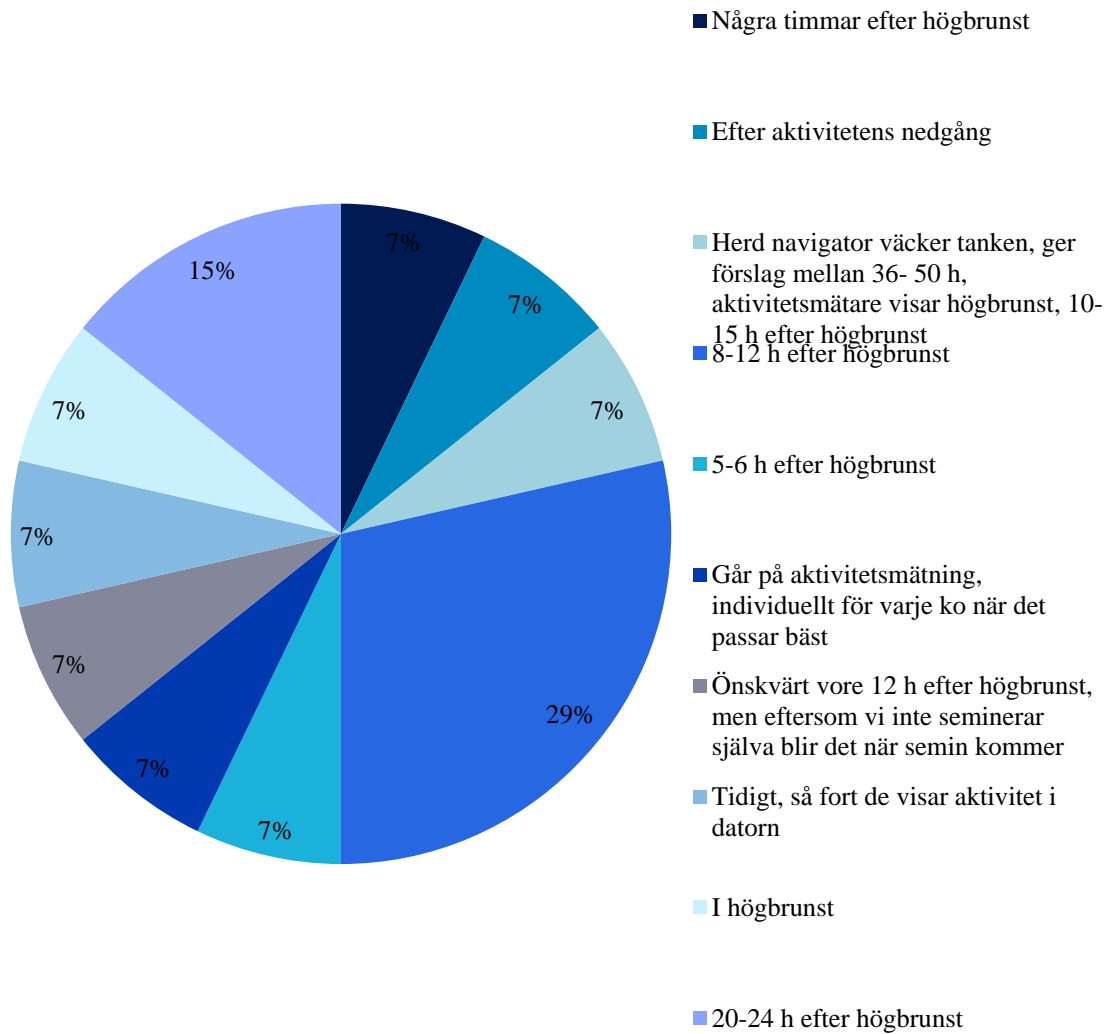
Det är framförallt låg avkastning, dålig juverhälsa och dåliga ben som får mjölkproducenterna att avstå från att börja seminera en ko. Men en av de lågeffektiva angav att inget får dem att avstå från att seminera en ko eftersom de behöver alla sina djur (tabell 12).

Tabell 12. Visar vad som får mjölkproducenterna att avstå från att börja seminera en ko

Gård	Svar
Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	Låg avkastning, dåligt juver eller att hon varit sjuk.
4	Inget, vi behöver alla djuren
5	Dålig spenplacering, dåliga ben, låg avkastning.
6	Låg avkastning, exteriör, juverhälsa.
9	Dåligt lynne, låg avkastning.
10	Dålig juverhälsa.
14	Ingenting egentligen, ibland när det är i för dåligt hull.
Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	Celltal, dålig på att rotera = gå runt, dåliga ben, kor som sparkar i roboten, trögmjölkad.
3	Dålig kondition
7	Fruktsamhet, men oftast vill vi försöka få alla djuren dräktiga, en seminering kostar ju inte så mycket.
8	Juverhälsa, fruktsamhet
11	Att hon är en utgångsko.
12	Juverhälsa, ben.
13	Juverhälsa, klövar, låg avkastning.

Mjölkproducent 1 seminerar några timmar efter högbrunst. Mjölkproducent 2 seminerar efter aktivitetens nedgång. Mjölkproducent 3 har en herd navigator som väcker tanken, den ger förslag för semineringsstidpunkt mellan 36 -50 h, aktivitetsmätaren visar högbrunst, semineringsstidpunkt brukar bli 10- 15 h efter högbrunst. Mjölkproducenterna 2, 5, 10 och 13 seminerar 8–12 h efter högbrunst. Mjölkproducent 6 seminerar 5-6 h efter högbrunst. Mjölkproducent 7 tycker inte det går att säga en generell semineringsstidpunkt utan går efter aktivitetsmätning och att det är individuellt för varje ko när det passar bäst. Mjölkproducent 8 anser att det vore önskvärt att seminera 12 h efter högbrunst, men eftersom de inte seminerar själva har de svårt att styra semineringsstidpunkten, därför dubbelseminerar de en del kor. Mjölkproducent 9 seminerar tidigt, så fort de ser aktivitet i datorn. Mjölkproducent 11 seminerar i högbrunst. Mjölkproducenterna 12 och 14 seminerar sent i brunsten, 20- 24 h efter högbrunst (figur 22).

Hur väljer ni semineringstidpunkt?

Figur 22. Visar vid vilken tidpunkt i brunsten som mjölkproducenterna seminarer.

Vad styr ditt val av tjur?

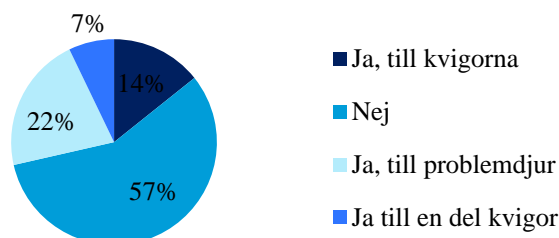
Vid valet av tjur är det främst spenplacering och ben som anges som de viktigaste parametrarna för mjölkproducenterna. Även hållbara djur som är långlivade och har bra avkastning är viktigt (tabell 13).

Tabell 13. Visar vad mjölkbönderna tycker styr när de väljer tjur

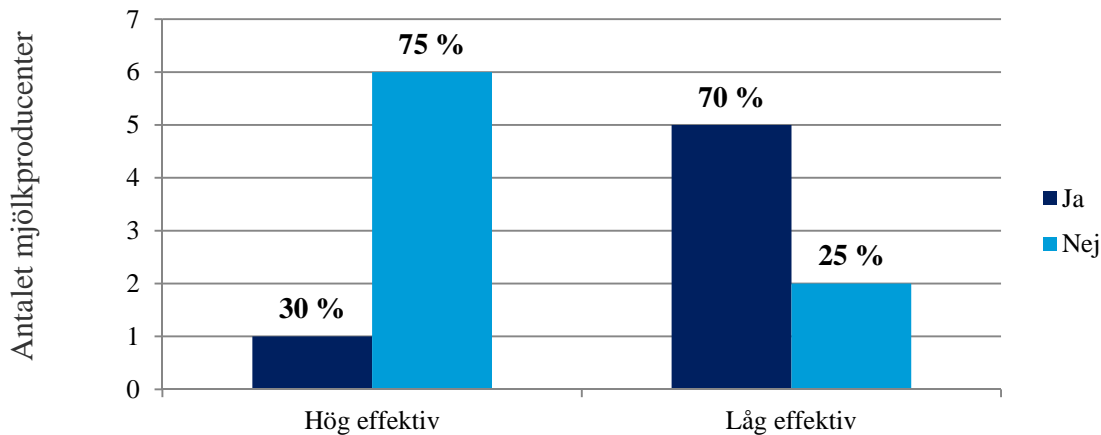
Gård	Svar
Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	Spenplacering och exteriör (robottjurar)
4	Ben, juver, avkastning
5	Exteriör, ben, juver
6	Juver (ligament = hållbart), ben
9	Spenplacering, lynne
10	Ben, hållbara djur, juver
14	Långlivade, juver, ben, resistens mot sjukdomar
Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	Lättmjölkade, snabbmjölkade, spenplacering och halter
3	Exteriör, ben, juver och fruktsamhet
7	Mjölkarhet, lynne, spenplacering, storlek (reslighet)
8	Väljer tjurar som kompletterar kon, har inga generella krav, är rädd om högindexkorna
11	Exteriör, ben, hälsoegenskaper, avkastning
12	Ben, avkastning
13	Ben, juver

Använder ni er av egen tjur?

Mjölkproducenterna 4 och 14 använder sig av egen tjur till en del av kvigorna. Mjölkproducent 5 använder sig av tjur till alla kvigorna men planerar att sluta helt med detta när de får igång aktivitetsmätningen i det stallet. Mjölkproducenterna 9, 10 och 13 använder sig av egen tjur ibland till problemdjur. Alla andra mjölkproducenter i studien, 1, 2, 3, 6, 7, 8, 11 och 12 använder sig inte av tjur (figur 23).

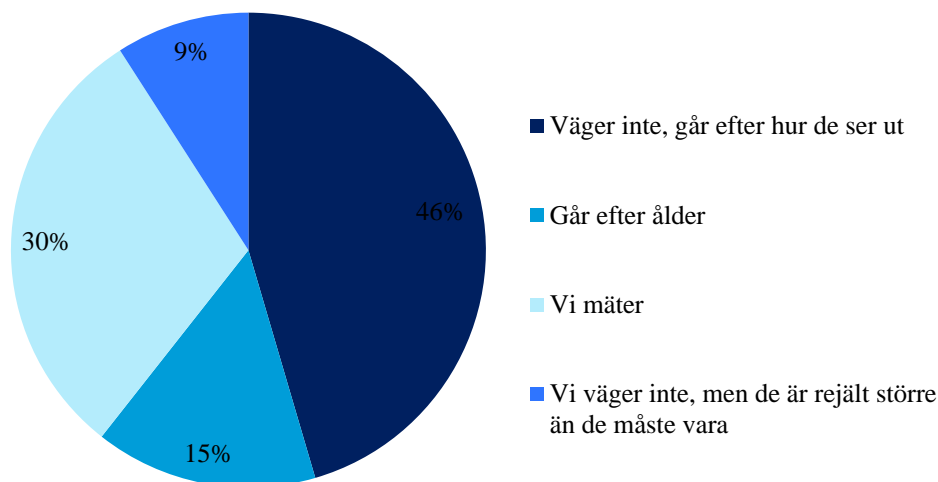
Figur 23. Visar hur stor andel av gårdarna som använder sig av egen tjur och till vilka djur.

Figur 24. Visar hur fördelningen ser ut i de två kategorierna lågeffektiva och högeffektiva i valet av användning av egen tjur.

Vid vilken vikt semineras kvigorna?

Ingen av mjölkbönderna väger sina kvigor. Istället använde man sig av fyra andra strategier. Mjölkbönderna 1, 3, 5, 12, 13 och 14 svarade att de brukar gå efter hur kvigorna ser ut. Mjölkbönderna 2 och 9 gick framförallt efter vilken ålder kvigorna hade, mjölkbonde 9 ville att de skulle vara 14,5 månad vid första insemineringen. Mjölkbonde 4 mäter kvigorna vid insemineringen och ville då att de skulle ha 155 cm på de röda i bröstomfång och 160 cm i bröstomfång på de svarta, även mjölkbönderna 8, 10 och 11 mäter sina kvigor, men bara ibland när de är tveksam i fall djuren är för små (figur 25).

Figur 25. Visar vilken strategi gårdarna har när de bestämmer vilken vikt kvigorna semineras.

Hur följer ni kvigornas tillväxt under uppfödningen?

Som tidigare nämnts (figur 25) så är det ingen av mjölkproducenterna som väger kvigorna vid seminering, det finns dock en mjölkproducent som väger kalvarna vid födsel och avvänjning från mjölk. I stället försöker de flesta mjölkproducenterna att anpassa utfodringen till kvigorna för en god tillväxt, antingen genom fri tillgång på grovfoder eller genom att rådfråga rådgivare eller helt enkelt anpassa utfodringen efter hur de själva anser att djuren ser ut. En del av mjölkproducenterna följer kvigornas tillväxt under uppfödningen genom att mäta ett djur i varje grupp för att se hur de ligger till, en del har mätt tidigare men anser nu att de har så bra uppfattning om kvigornas storlek att de inte behöver mäta djuren (tabell 14).

Tabell 14. Visar mjölkböndernas strategier i uppföljningen av tillväxten hos kvigorna

Gård	Svar
Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	Anpassar grupperna efter vilken storlek kvigorna har, ibland flyttar vi tillbaka en kviga som är liten.
4	Väger kalvarna vid födsel och avvänjning, mäter kvigorna när det är dags för seminering. Vi mäter de minsta i varje grupp. Vi har börjat med en noggrann uppföljning eftersom vi har haft problem med tillväxten på ungdjuren.
5	Hullbedömer och bestämmer utfodring med rådgivare.
6	Jag har mätt vid seminering och inkalvning, men gör det inte längre eftersom jag tycker att jag har lärt mig hur de ska se ut.
9	Ingenting egentligen, vi ger fria givor på foder.
10	Mäter ett djur i varje grupp för att se hur de ligger till.
14	Tittar på dem.
Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	Tittar mest på hur de ser ut.
3	Ingenting egentligen, ser till så att de har gott om foder så att de växer bra, fri tillgång på grovfoder, ger kraftfoder upp till 4 mån sen igen vid seminering.
7	Mäter ingenting, tycker det är sällsynt att något djur hamnar efter.
8	Med ögat, mäter ibland vi semineringstillfället.
11	Vi mäter ibland, men tycker man ser hyfsat bra med ögonen.
12	Väger inte, mäter inte, fodrar efter hur vi tycker att de ser ut.
13	Mäter inte, vi tycker det räcker med att se hur de ser ut.

Hur ser brunstpassningen ut hos korna?

Mjölksproducenternas brunstpassning hos korna ser olika ut på de olika gårdarna, oftast sker brunstpassningen i samband med rutinjobben som mjölkning, rengörning med mera. På fem av de sju högeffektiva gårdarna används tekniska hjälpmedel som heattime, aktivitetsmätare och herd navigator vid brunstpassningen hos korna. Det är två av de sju lågeffektiva gårdarna som använder sig av tekniska hjälpmedel vid brunstpassningen hos korna. En del av mjölksproducenterna har bestämda brunstrundor som de går varje dag vid bestämda tider (tabell 15).

Tabell 15 visar mjölkböndernas strategier i brunstpassning hos mjölkorna

Gård	Svar
Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	Ständigt, skriver upp allt vi ser.
4	Aktivitetsmätning, skriver upp allt vi ser på en tavla, brunstrunda minst en gång om dagen.
5	Vid rutinjobben.
6	Vid mjölkning och när vi går i stallet.
9	Uteslutande datorn, aktivitetsmätare.
10	När vi mjölkar och sen går vi en runda på kvällen.
14	Vid mjölkning och rutinjobb.
Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	Kollar aktiviteten morgon och kväll, kollar när vi skrapar rent.
3	Herd navigator
7	Aktivitetsmätare, går rundor inne hos djuren och på foderbordet.
8	Inga bestämda rundor utan det sker vi rutinjobben.
11	Vid rutinjobben, aktivitetsmätare.
12	Brunstrundor, heat time.
13	Vid mjölkning och när vi fodrar.

Hur ser brunstpassningen ut hos kvigorna?

Brunstpassningen hos kvigorna skiljer sig även här relativt mycket från gård till gård. Bestämda brunstrundor och i samband med utfodring är det vanligaste. Två av de lågeffektiva gårdarna har ingen brunstpassning alls hos kvigorna eftersom de har tjur till kvigorna. En av de lågeffektiva har tekniska hjälpmedel medan tre av de högeffektiva har tekniska hjälpmedel på kvigorna (tabell 16).

Tabell 16. Visar vilka strategier mjölkbönderna använder sig av vid brunstpassningen av kvigorna

Gård	Svar
Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	Bestämda brunstrundor i samband med att vi skapar rent.
4	Bestämda brunstrundor, på morgonen, mitt på dagen och på kvällen.
5	Ingen, vi har tjur.
6	Heat time.
9	Ögat och så brukar vi höra brunstiga djur. Vi följer upp djur efter kommentarer i brunstkalendern.
10	Morgon och kväll i samband med utfodring.
14	Ingen, vi har tjur.
Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	Ser när de rider på varandra, kollar när de ligger ner.
3	Aktivitetsmätning, går ett par brunstrundor varje dag.
7	Aktivitetsmätning, men brukar ofta gå mer efter vad vi ser.
8	Utfodring och på sommaren i samband med att vi fyller på vatten till dem.
11	Aktivitetsmätare och bestämda rundor.
12	Bestämda brunstrundor.
13	I samband med utfodring och ibland går vi någon extra runda i stallet.

Vilka hjälpmedel används i brunstpassningen?

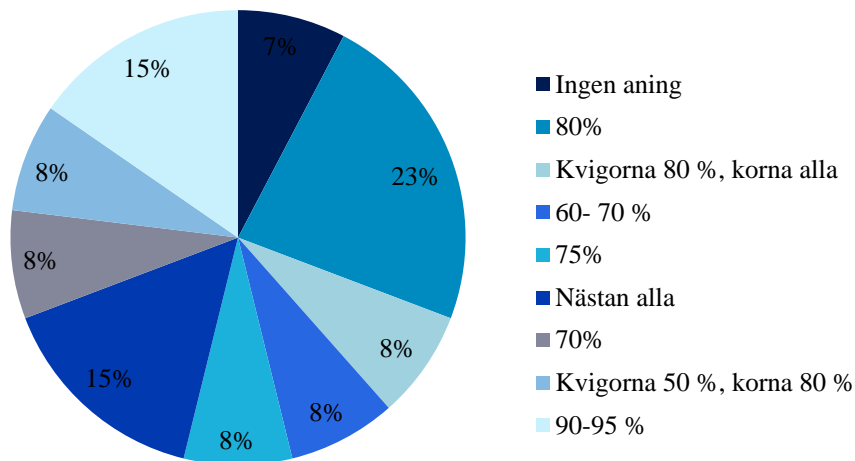
Det är vanligare med tekniska hjälpmedel på de högeffektiva gårdarna, fem av sju använder sig av tekniska hjälpmedel i brunstpassningen. Tre av sju av de lågeffektiva använder sig av tekniska hjälpmedel i brunstpassningen. Andra hjälpmedel som anges är block och penna, brunstkalender, whiteboardtavla och ögonen (tabell 17).

Tabell 17. Visar vilka hjälpmedel mjölkbönderna använder sig av till brunstpassningen

Gård	Hjälpmedel
Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	Block och penna, har aktivitetsmätare men använder oss inte speciellt mycket av dem.
4	Aktivitetsmätare, whiteboardtavla, brunstkalender, datorn – larmlistor & djurinfo.
5	I nuläget bara blotta ögat, men ska införskaffa aktivitetsmätare.
6	Aktivitetsmätare och heat time.
9	Aktivitetsmätare på korna. Ögonen och öronen på kvigorna, har gett dem E- vitamin för tydligare brunster.
10	Block och penna, brunstkalender.
14	Främst ögonen, ibland brunstkalender.
Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	Aktivitetsmätare
3	Herd navigator och aktivitetsmätare.
7	Aktivitetsmätare och brunstkalender.
8	Brunstkalender.
11	Block och penna, aktivitetsmätare.
12	Heattime, brunstkalender.
13	Brunstkalendern.

Hur stor andel av brunsterna tror ni att ni hittar?

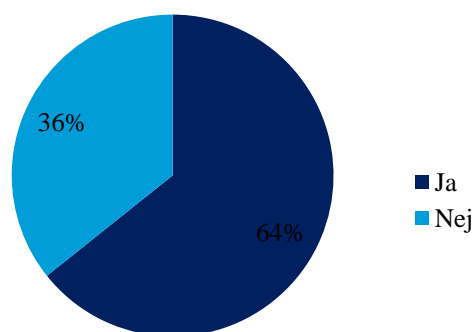
Mjolkproducent 1 har ingen som helst aning om hur stor andel av brunsterna de tror att de hittar. Mjolkproducenterna 2, 4 och 13 tror att de hittar 80 % av brunsterna. Mjolkproducent 3 svarade att de tror att de hittar 70 % av brunsterna på kvigorna och alla brunsterna på korna. Mjolkproducent 5 tror att de hittar 60- 70 % av brunsterna. Mjolkproducent 6 tror att de hittar 75 % av brunsterna. Mjolkproducenterna 7 och 11 tror att de hittar nästan alla brunsterna. Mjolkproducent 8 tror att de hittar 70 % av brunsterna. Mjolkproducent 9 tror att de hittar 50 % av brunsterna på kvigorna och 80 % av brunsterna på korna. Mjolkproducent 10 tror att de hittar 90-95 % av brunsterna. Mjolkproducenterna 12 och 14 tror att de hittar 90 % av brunsterna (figur 26).

Figur 26. Visar hur stor andel av brunsterna mjölkproducenterna tror att de hittar.

Sparar ni alla kvigor?

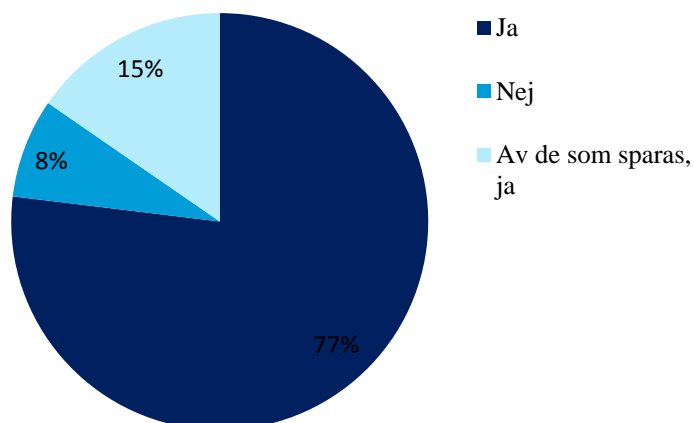
Mjölkproducent 2 har sålt några kvigor, några av dem eftersom de var spaltliggare, de andra valdes ut slumpmässigt. Mjölkproducent 8 säljer korsningar av köttkras och mjölkkras, de väljs ut avelsmässigt vid 2-3 veckors ålder. Mjölkproducent 11 säljer dräktiga kvigor om de har många som ska kalva in samtidigt, de väljs ut avelsmässigt. Mjölkproducent 13 säljer sina medelkvigor, de vill varken sälja de bästa eller de kvigorna som har gått med egen tjur. Mjölkproducent 14 väljer ut vilka kvigor som ska säljas efter hur moderdjuret har varit. Mjölkproducenterna 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10 och 12 sparar alla sina kvigor (figur 27).

Figur 27. Visar hur stor andel av gårdarna som sparar alla sina kvigor.

Semineras alla kvigor?

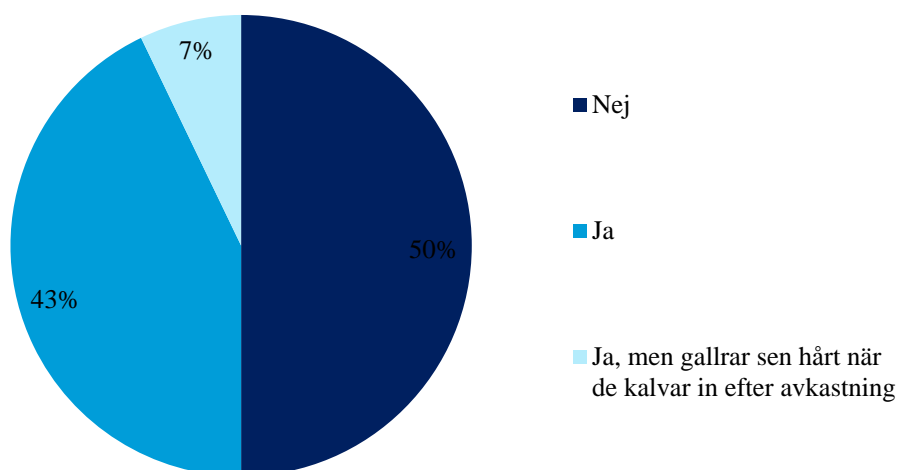
Mjölksproducenterna 8 och 14 seminerar bara de djuren de vill ha in i produktionen. Mjölksproducent 9 seminerar inte de kvigorna som har dåligt lynne eller dålig härstamning. Mjölksproducenterna 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12 och 13 seminerar alla kvigorna (figur 28).

Figur 28. Visar hur stor andel av gårdarna som seminerar alla sina kvigor.

Seminerar ni fler kvigor än ni behöver?

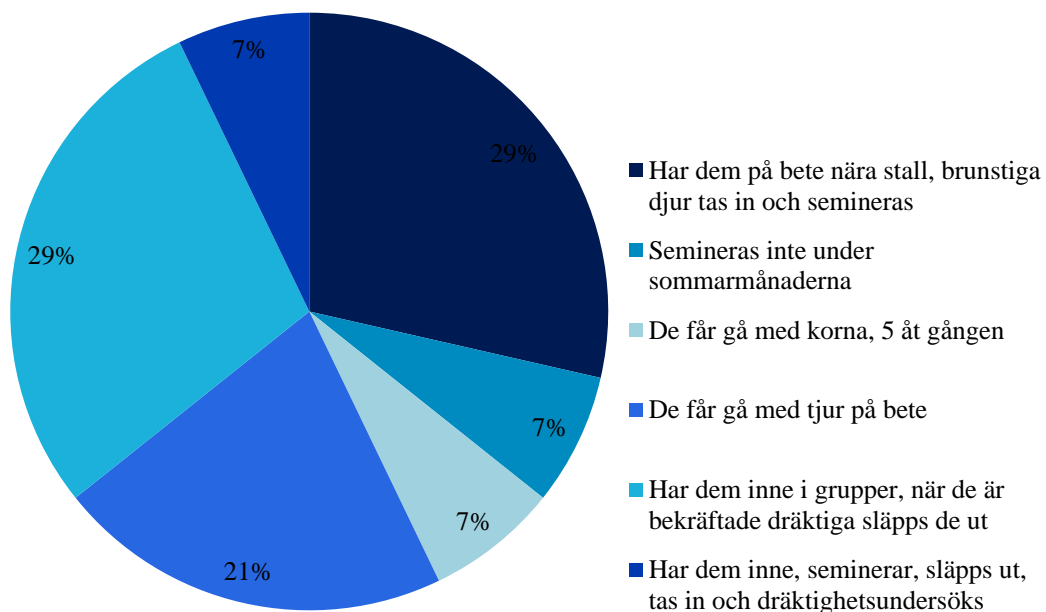
Mjölksproducent 3 låter alla kvigor kalva in men gallrar sen hårt, om de inte har kommit upp på en avkastning över 25 kg ECM efter 3 månader in i laktationen skickas de till slakt. Mjölksproducenterna 2, 7, 8, 11, 12, 13 och 14 säljer dräktiga kvigor. Mjölksproducenterna 4, 5, 6, 9 och 10 behöver i dags läget alla sina kvigor (figur 29).

Figur 29. Visar om gårdarna seminerar fler kvigor än de behöver.

Hur gör ni med kvigor som ska semineras under sommaren?

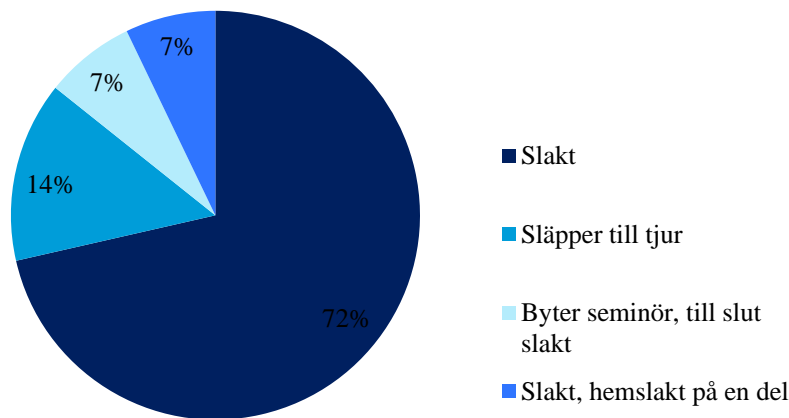
Mjölksproducent 1 seminerar inga kvigor under sommaren utan försöker seminera så många som möjligt innan betessläpp. Mjölksproducenterna 3, 4, 6 och 8 har kvigor på bete nära stall, antingen så att de kan gå in eller så att de har möjlighet att ta in brunstiga djur. Mjölksproducent 2 låter 5 av kvigor åt gången gå med korna under sommaren. Mjölksproducenterna 5, 10 och 14 låter kvigor gå på bete med tjur. Mjölksproducenterna 7, 9, 12 och 13 låter kvigor stå inne i grupper och släpper ut dem när de är konstaterat dräktiga. Mjölksproducent 11 har kvigor inne, seminerar och släpper sen ut dem, de tas sen in och dräktighetsundersöks (figur 30).

Figur 30. Visar fördelning av strategier angående seminering av kvigor under sommarmånaderna.

Vad gör ni med kvigor som inte blir dräktiga?

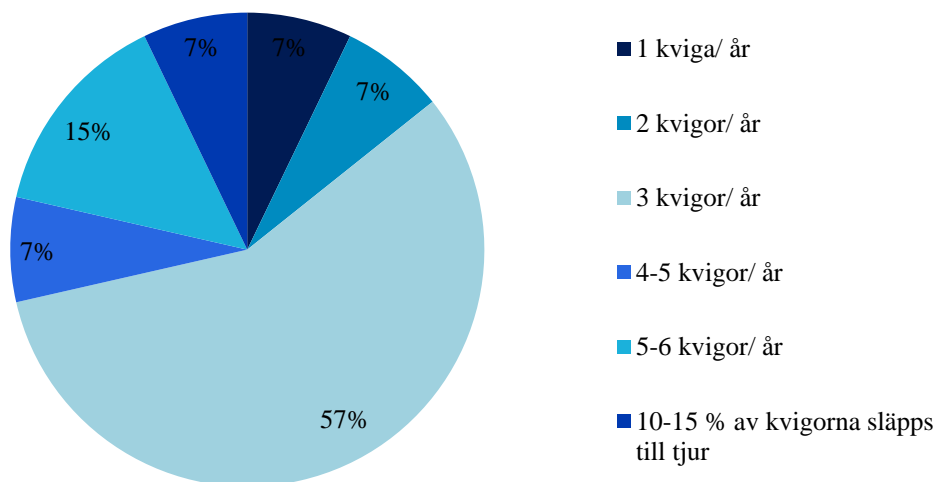
Mjölksproducenterna 1, 2, 5, 6, 8, 10, 12 och 14 skickar kvigor som inte blir dräktiga till slakt. Mjölksproducenterna 4 och 9 släpper kvigor som inte blir dräktiga på inseminering till tjur och om de inte blir dräktiga då heller så skickar de kvigor till slut till slakt. På gård 7 testas man att byta seminör och om inte det fungerar så skickas kvigan till slakt. Mjölksproducent 11 hemmaslaktar en del av kvigor som inte blir dräktiga, man skickar även en del av dem till slakt (figur 31).

Figur 31. Visar fördelningen av de strategier mjölkproducenterna använder sig av när en kviiga inte blir dräktig.

Hur många per år?

Mjölkproducenterna 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 och 14 angav att det är ca 3 kvigor per år som de skickar till slakt p g a de inte blivit dräktiga. Mjölkproducent 8 angav att de skickar endast 1 kviiga per år p g a att hon inte har blivit dräktig till slakt. Mjölkproducent 10 svarade att de blir ca 4-5 kvigor per år som går till slakt för att de inte blivit dräktiga. Mjölkproducenterna 11 och 12 angav att de har ca 5-6 kvigor per år som slaktas för att de inte blivit dräktiga. Mjölkproducent 13 angav att de har 2 kvigor/ år som skickas till slakt av orsaken att de inte blivit dräktiga. Mjölkproducent 9 skickar aldrig några kvigor till slakt p g a de inte blivit dräktiga utan släpper ca 10-15% av de som de inte lyckas få dräktiga genom insemination till tjur och att den alltid lyckas få dem dräktiga (figur 32).

Figur 32. Visar hur många kvigor mjölkproducenterna inte lyckas få dräktiga under ett år.

Utflöde och Inköp

Insikt

Hur många kor skickar ni till slakt varje år?

Mjölksproducenterna fick uppskatta hur många kor de skickar till slakt varje år, deras svar jämfördes med hur många djur de faktiskt hade skickat under 2011. Fyra av de sju högeffektiva uppskattade rätt antal djur som de skickade till slakt medan en av de sju lågeffektiva uppskattade rätt antal djur till slakt. Generellt sätt så underskattade de lågeffektiva hur många djur de skickar till slakt (tabell 18).

Tabell 18 Visar hur många kor mjölksproducenterna tror att de skickar till slakt varje år och hur många de faktiskt skickar till slakt

Gård	Svar antal kor	Faktiskt antal kor
Låg effektivitet	Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	35	44
4	Skickade ovanligt många i höstas eftersom vi hade ont om foder och för långa kalvningsintervall. 40-50	91
5	25-30	57
6	30-40	42
9	45-50	60
10	20 % av besättningen	102
14	40-45	37
Hög effektivitet	Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	50-60	58
3	70	55
7	85	77
8	10-12	11
11	Lika många som antalet kvigor vi sätter in = 100	101
12	40	62
13	120	93

Hur många kor kan ni inte skicka till slakt varje år?(Kadaver)

Mjölksproducenterna fick uppskatta hur många av korna de inte kunde skicka till slakt varje år utan istället blev kadaver, deras svar jämfördes med hur många kadaver de faktiskt hade haft under 2011. Det visade sig att det var lika många av de lågeffektiva som högeffektiva som uppskattade rätt antal, en från varje kategori svarade rätt antal (tabell 19).

Tabell 19 Visar hur många kadaver mjölkproducenterna tror att de har varje år och hur många de faktiskt hade 2011

Gård	Svar antal kor	Faktiskt antal kor
Låg effektivitet	Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	5	4
4	10	12
5	15-20	26
6	6	6
9	5	6
10	2-4 (har blivit betydligt bättre efter att vi la in gummimatta på spalten)	15
14	10	9
Hög effektivitet	Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	5	6
3	4-5	6
7	15	16
8	3-4	1
11	10 (försöker minska denna siffra)	17
12	10	16
	Många sinkor självdog i somras och veterinär hade ingen aning om varför.	
13	7-8	8

När köpte ni djur senast? Hur många?

Det var sammanlagt sex mjölkproducenter som köpte in djur under 2011, det var lika många av de lågeffektiva som högeffektiva köpte in djur. Svaren på hur många djur som köptes in jämfördes med hur många som faktiskt köptes in (tabell 20).

Tabell 20 Visar hur många djur mjölkproducenterna tror att de köpte in när de köpte djur senast och hur många de faktiskt köpte in och när

Mjölkproducent	Svar årtal	Faktiskt årtal	Svar antal djur	Inköpta antal djur 2011
Låg effektiv	Låg effektiv	Låg effektiv	Låg effektiv	Låg effektiv
1	2011	2011	3	3
4	2012		2	0
5	2011	2011	39 kor & 7 kvigor	46
6	2001-2003		Ca 100 djur	0
9	2011	2011	20 kor	32
10	2007		12	0
14	2009	2011	20 kor + rekrytering	2
Hög effektiv	Hög effektiv	Hög effektiv	Hög effektiv	Hög effektiv
2	2006		25	0
3	2011	2011	4-5	11
7	2007		4-5 kvigor	0
8	2010		14	1
11	2001		60	0
12	2011	2011	5-6	5
13	2011	2011	5	5

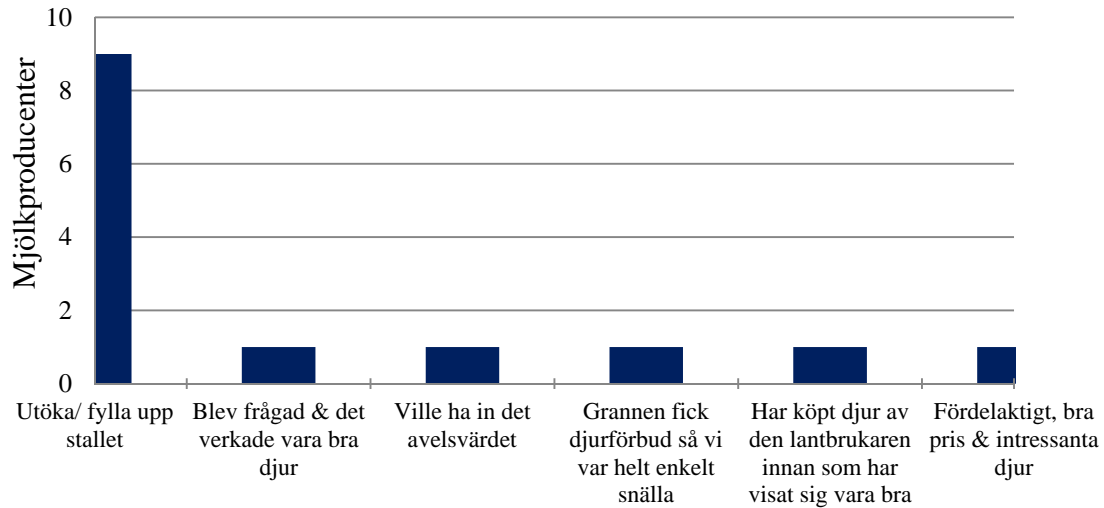
Strategi

Varför köpte ni in djuren?

Nio av de fjorton gårdarna som har varit med i undersökningen köpte in djur för att utöka i samband med utbyggnad eller för att fylla upp befintliga stall.

Mjölkproducenterna som svarade detta var 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11 och 14. Mjölkproducent 1 blev frågad om de ville köpa djur och tyckte att det verkade vettigt att köpa dem.

Mjölkproducent 8 tyckte att de fick ett fördelaktigt tillfälle med bra pris och intressant djur, därför köpte de. Mjölkproducent 12 köpte djuren för att vara snäll mot en granne som fick djurförbud. Mjölkproducent 13 hade köpt djur av den lantbrukaren innan och de djuren hade visat sig vara bra därför köpte de djuren därifrån igen (figur 33).

Figur 33. Visar vilka anledningar mjölkproducenterna hade då de senast köpte in djur.

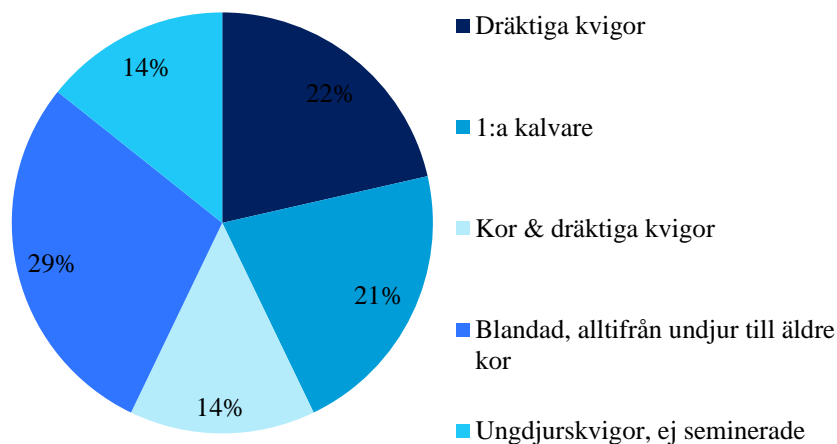
Vilken ålder var det på de senast inköpta djuren?

Mjölkproducenterna 1, 2 och 3 köpte in dräktiga kvigor. Mjölkproducenterna 4, 9 och 12 köpte in 1:a kalvare som hade kalvat in och var mellan 2,5- 5 års ålder.

Mjölkproducenterna 5 och 7 köpte in dräktiga kvigor och en del kor.

Mjölkproducenterna 6, 10, 11 och 14 köpte in djur med blandad ålder, alltifrån ungdjur till äldre kor, i dessa fall var det ofta hela besättningar eller delar av besättningar.

Mjölkproducenterna 8 och 13 köpte in ungdjurskvigor som ännu inte blivit seminerade (figur 34).

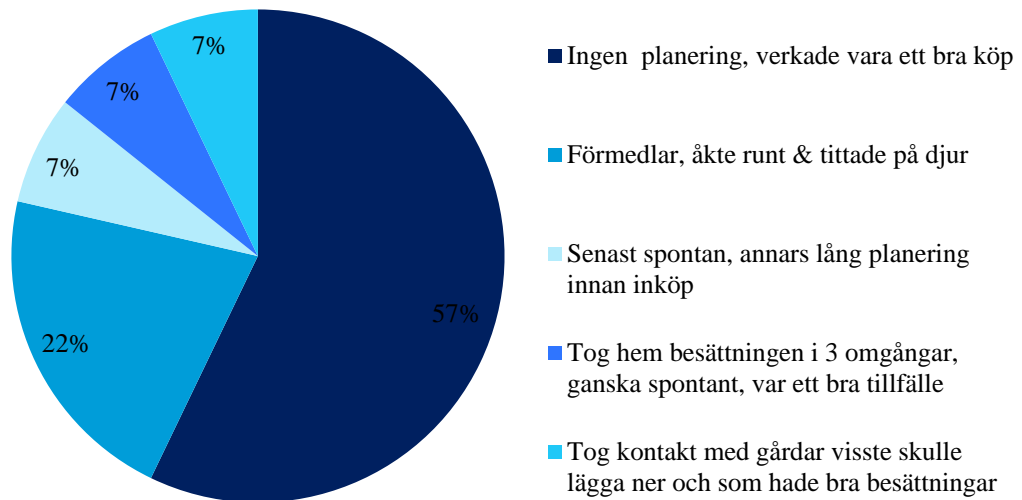

Figur 34. Visar vilken ålder de var på de inköpta djuren.

Hur planerade ni för det senaste inköpet?

Mjolkproducenterna 1, 3, 8, 9, 10, 12, 13 och 14 har inte planerat för sitt inköp utan det har kommit ett bra tillfälle och det har fått bestämma sig på ett par dagar.

Mjolkproducenterna 2,6 och 7 kontaktade förmedling, åkte och tittade på djur och tog sen ett beslut. Mjolkproducent 4:s senaste inköp av djur var spontan, grannen har robot och hade några kor som inte fungerade så då köpte de djuren, men i allmänhet brukar de planera noggrant, drygt ett par månader innan inköp. Mjolkproducent 5 tog hem en hel besättning och tog hem den i 3 omgångar, det var ett ganska spontant köp eftersom det verkade vara ett bra tillfälle. Mjolkproducent 11 tog kontakt med sådana gårdar som de visste skulle lägga ner och som hade bra besättningar (figur 35).

Figur 35. Visar hur mjolkproducenterna planerade för sitt inköp av djur.

Rapportering av utslagna djur- hur väljer ni utgångskod?

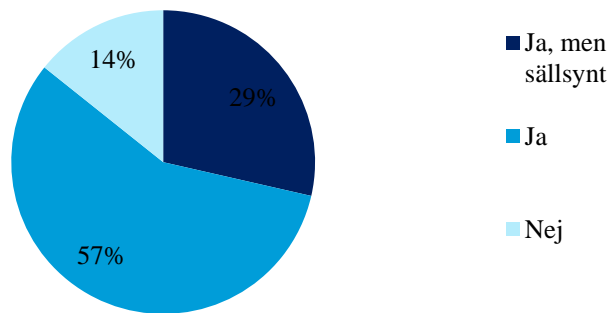
De vanligaste utgångskoderna mjölkproducenterna väljer är mastit, benlidande och ej dräktig (tabell 21).

Tabell 21. Visar vilka utgångskoder mjölkproducenterna väljer när de slår ut djur från besättningen

Gård	Svar
Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	Vet inte, det är en annan som gör det
4	Nedsatt fruktsamhet, ej dräktig, benlidande, låg avkastning
5	Benlidande, dålig avkastning, svärmjölkad
6	Ej dräktig, mastit, svärmjölkad, benlidande, låg avkastning, hög cellhalt
9	Nedsatt fruktsamhet, ej dräktig, mastit, spenskada, benlidande, låg avkastning, lynnesfel, avlivning/ självdöd lämnad till destruktionsanläggning
10	Mastit, höga cellhalter, benlidande
14	Mastit, juver, självdöd
Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	Ej dräktig
3	Mastit, ej dräktiga, övrig utgångsorsak
7	Använder de flesta, blir en del för lynne och hemslakt
8	Juverhälsa, ej dräktig
11	Oftast kombinationer, ben, juver, avkastning
12	Avlidning/ självdöd till destruktionsanläggning, hög cellhalt, låg avkastning, benlidande, ej dräktig
13	Mastit, benlidande, fruktsamhetsproblem

Slår ni ut dräktiga kor?

Mjölkproducenterna 1, 4, 5 och 12 slår ibland ut dräktiga kor men anser att det är ytterst sällsynt. Mjölkproducenterna 2, 3, 7, 8, 9, 10, 11 och 13 slår ut dräktiga kor. Mjölkproducenterna 6 och 14 svarade att de aldrig slår ut dräktiga (figur 36).

Figur 36. Visar hur stor andel av mjölkproducenterna i studien som slår ut dräktiga kor.

När tvingas du slå ut dräktiga kor? Av vilken orsak?

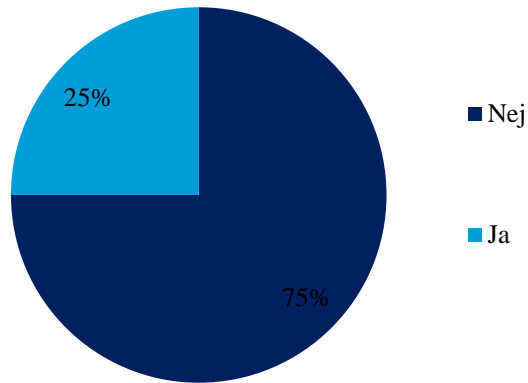
De vanligaste anledningarna till att mjölkproducenterna väljer att slå ut dräktiga kor anges vara att det har hänt något med kon, hon har antingen sjunkit kraftigt i avkastning, fått benproblem och ökat i celltal. En av mjölkproducenterna angav att de väljer medvetet att seminera kor som de redan har bestämt att de ska slakta ut innan nästa laktation, anledningen till att de väljer att seminera djuren är att de ska bli lugnare i stallet (tabell 22).

Tabell 22. Visar av vilka orsaker mjölkbönderna slaktar ut dräktiga kor

Gård	Svar
Låg effektivitet	Låg effektivitet
1	Juver, ben, klövproblem
4	Om det har hänt något med djuret som gör jag inte tror att de kommer hålla en laktation till.
5	Dåliga ben eller celler
6	Slaktar inte ut dräktiga kor
9	Seminerar ibland slaktkor medvetet för att de inte ska härja så mycket och skada andra djur när de är brunstiga
10	Höga celler, juverhälsoklass, staf. Aureus
14	Slaktar inte ut dräktiga kor
Hög effektivitet	Hög effektivitet
2	I fall de blir dräktiga vid låg avkastning eller sjunker snabbt under 20 kg ECM, eller sådana som är på g att få mastit
3	Om de får mastit
7	I fall de sjunker kraftigt i avkastning långt före hon ska kalva
8	Dålig juverhälsa
11	Colimastit
12	Tidiga dräktiga som fått staf. Auerus
13	Sjunker kraftigt i avkastning

Ångrar ni att ni har seminerat de korna?

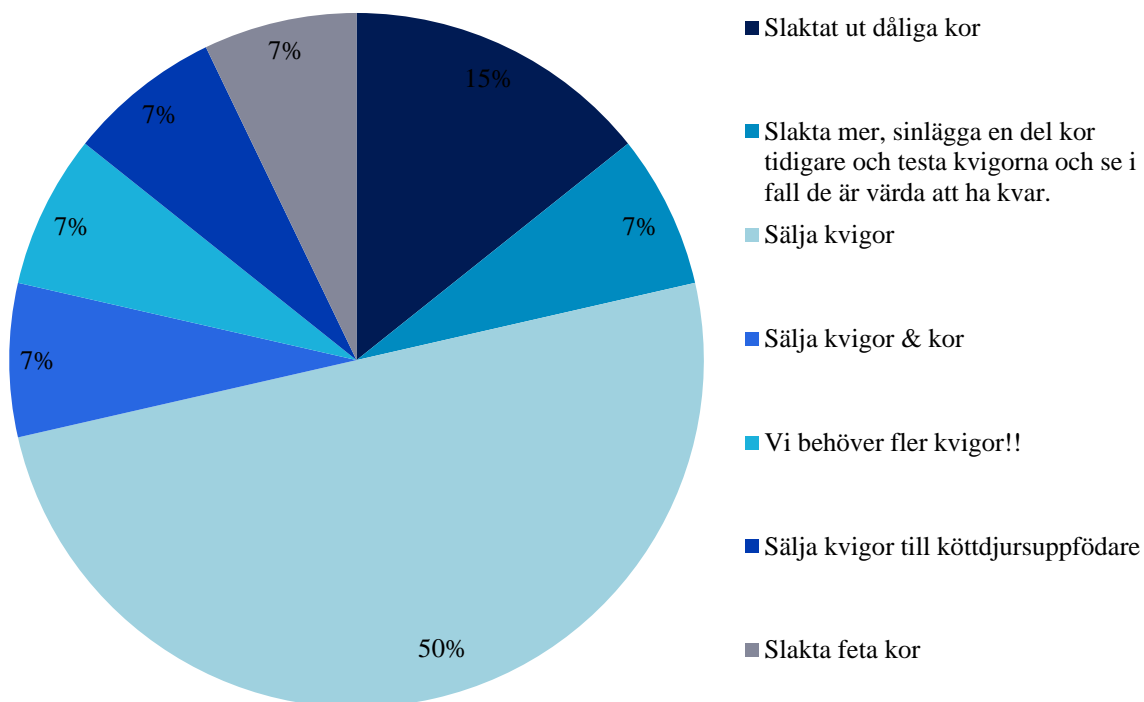
Mjölksproducenterna 1, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12 och 13 ångrar inte att de har seminerat kor som de sen har skickat som dräktiga till slakt. Mjölksproducenterna 2, 5 och 10 ångrar att de har seminerat kor som de sen har skickat som dräktiga till slakt, men ångrar samtidigt att de kunde ju inte förutse det när de seminerades (figur 37).

Figur 37. Visar om mjölksproducenterna ångrar att de seminerat kor som de sen har skickat till slakt.

Vad skulle ni göra om ni hade fler kvigor att sätta in?

Mjölksproducenterna 1 och 7 skulle slakta ut dåliga kor om de hade haft fler kvigor att sätta in i besättningen. Mjölksproducent 2 skulle slakta mer, sinlägga en del kor tidigare och testa kvigor och se i fall de är värda att ha kvar. Mjölksproducenterna 3, 4, 5, 6, 11, 12 och 13 skulle sälja kvigor. Mjölksproducent 8 skulle sälja kvigor och kor. Mjölksproducent 10 svarade att de behöver fler kvigor. Mjölksproducent 14 skulle sälja kvigor till köttjursuppfödare, med anledning av att: ”Jag anser att jag har för dålig avel på kvigor för att sälja dem till avel”. Mjölksproducent 9 väljer att i sådana fall slakta ut feta kor eftersom de belastar de andra korna alldeles för mycket (figur 38).

Figur 38. Visar vad mjölkproducenterna skulle göra i fall de hade haft fler kvigor att sätta in i besättningen.

DISKUSSION

Studien har fått fram intressanta resultat som ger svar på frågeställningarna. Det har varit givande för mig att komma ut till gårdarna och göra intervjuerna på plats även fast det inte togs hänsyn till de faktiska förhållandena i arbetet. Det är lättare att sätta in sig i svaren när man har sett gården och kunnat föra en dialog under intervjuerna.

Mjolkproducenterna upplevdes som positiva till undersökningen och intresserade av resultatet. Det måste även poängteras att även om en gård anses vara lågeffektiv är det inte säkert att den gården är sämre i djurhållning, avkastning med mera. Effektiv djurförsörjning är ett mått på hur effektiva de är i sina djurflöden. En intressant uppföljning till den här studien hade varit att titta på de ekonomiska aspekterna och se i fall det finns ett samband mellan att de högeffektiva gårdarna är de med bäst ekonomiskt resultat.

När följande fråga ställdes till mjolkproducenterna: Vad tänker du på när jag säger ordet djurförsörjning svarade 10 av 14 det svaret som Svensk Mjolk menar är det rätta svaret. Rekrytering, tillräckligt med kvigor, en av dem använde även ordet inköp av djur. Det är precis det som det handlar om när man pratar om djurförsörjning, flödena på djuren. I ett optimalt läge ska en gård ha så gott om rekryteringskvigor att man kan sälja djur. Det mest ekonomiska vore i det fallet att välja ut vilka kvigor man vill spara redan i ett tidigt stadium eftersom uppfödningkostnaden på en kviga motsvarar 20 % av den totala mjolkproduktionskostnaden (Landin 2010). Det var faktiskt en av mjolkbönderna i studien som arbetade såhär, valde ut vilka djur de skulle spara redan när de var ett par veckor gamla och sålde sen de djuren de inte ville ha. Samtidigt kan man förstå argumentet för att spara kvigor som en del gårdar gav: ”Tänk om jag skulle sälja en kviga som sen visar bli en kanon bra mjölkko, det vill jag inte råka ut för!”.

De fyra gårdarna som svarade fel svar på första frågan valde vi att inte ta med i fråga 2, egen uppskattning av effektivitet eftersom vi inte är säkra på att de förstod vad de skulle ange effektivitet på. Här skulle det kanske ha förklarats för dem utförligare vad vi menade, men jag ville inte styra svaren. Av de 10 som fick uppskatta sin egen effektivitet överskattade 9 av 10 sin effektivitet, 4 stycken av dem med mer än 20 procentenheter. Detta resultat kan man tolka på två olika sätt, det ena är att mjolkbönderna har dålig koll på hur de ligger till och andra sidan kan de visa på att man tror på sin produktion och strävar efter att ligga bra till.

Effektivitet

Sex av sju av de med hög effektivitet anger att de inte har haft tomma koplatsers medan 4 av de med låg effektivitet anger att de har haft tomma koplatsers. Jag tycker att det här styrker hypotesen att de med hög effektivitet har koll på sin produktion med god planering och ser till så att de inte har tomma koplatsers. Men samtidigt måste man ta hänsyn till skälen till varför gårdarna har haft tomma koplatsers, så som utökning, höga celltal som tvingat mjolkbonden till att skicka slaktkor. En mjolkbonde hade ont om foder så därför skickade de kor för att inte få en foderbrist, vilket både tyder på att man

planerat för framtiden men samtidigt inte planerat för behovet av ett ökat foderbehov vid utökning av koplatsler.

Planering

I frågan om man använder sig av några verktyg i planering för jämn beläggning så visade det sig att 3 av de 4 mjölkproducenter som svarade att de inte använder sig av några verktyg för att se till så att de har en jämn beläggning tillhörde kategorin låg effektivitet. Även om det inte är så många gårdar tycker jag det är ganska tydligt att den visar att det är fler lågeffektiva gårdar som inte har en tydlig planering. De fanns även ett samband med svaren på frågan om hur lång framförhållning har ni vad gäller beläggning, samma gård som tillhör kategorin hög effektivitet svarade även i den här frågan att de inte har någon framförhållning. Men de intressanta här att några av de mjölkproducenter som anser att de inte har någon framförhållning ändå kan ange verktyg de använder i uppföljningen för jämn beläggning och det finns de mjölkproducenter som anser sig ha en framförhållning men inga verktyg i uppföljningen. Här kan man inte se någon klar uppdelning mellan de hög eller lågeffektiva gårdarna. Det är framförallt listor från produktionsrådgivare som används för att få koll på beläggningen, här tror jag rådgivarna har en viktig roll att förklara vad siffrorna står för så att mjölkproducenter verkligen kan använda sig av de hjälpmedlen som finns. På en av gårdarna tyckte mjölkbönderna att rådgivarna var alldeles för dåliga att förklara detta och på grund av detta så använda man sig inte av några verktyg.

En av de lågeffektiva gårdarna utmärkte sig extra mycket eftersom de motsäger vår hypotes om att de låg effektiva inte planerar, på denna gård hade man en tydlig planering med mål för vilka siffror man ville ligga på. Här hade man även månadsmöten då man hade en uppföljning med personalen och diskuterade hur man skulle kunna förbättra sina resultat. På samma gård hade man även tagit tag i sitt problem med för små kvigor genom nya råmjölksrutiner och tydliga uppföljningar av ungdjuren.

Inkalvningsålder

Även om mer än hälften har som mål att nå en inkalvningsålder på 24 månader tycks det vara svårt av anledningar som dålig fruktsamhet, dålig tillväxt och bristande brunstpassningsrutiner. Det som var intressantast här är att det var exakt lika många av båda kategorierna som hade samma mål på 24 månader men det var fler av de lågeffektiva som ansåg att de nådde målet. Det är ändå positivt att så många hade ett mål på 24 månader eftersom det är ett mål som stöds av min litteraturstudie där det står om att det mest optimala är en inkalvningsålder på 24 månader för att få ett bra ekonomiskt resultat och att det dessutom inte är positivt om kvigor blir för feta (Landin 2010). Samtidigt var det intressant att så många ansåg att dålig fruktsamhet var det främsta hindret att inte nå målet för inkalvningsålder på kvigor med tanke på att de har 70 % chans att bli dräktiga i jämförelse med kor som har 40 % chans (Nilsson 2011 pers.medd). Detta gör att jag tror att det snarare är brister i brunstpassningen än att det är ett egentligt fruktsamhetsproblem. Användningen av tekniska hjälpmedel var större på

kvigorna än korna och vanligare bland de högeffektiva gårdarna. Även när det gäller kalvningsintervall har hälften av de 14 gårdarna som mål att ligga på 12 månader och det är lika många hög som lågeffektiva som har detta mål. Den gården som har det längsta intervallet som mål är en lågeffektiv gård. Men det behöver inte vara alls fel med att eftersträva ett längre kalvningsintervall, speciellt inte med tanke på att denna gård motiverar det med att de tycker att deras kor mjölkar så mycket. Denna strategi styrks eftersom speciellt högavkastande kor som producerar en hög mjölmängd vid sinläggning löper större risk för juverrelaterade sjukdomar och därmed ökad användning av antibiotika (Österman 2003). En annan intressant strategi är hur gård 9 tänker kring sinläggning, de anser nämligen att de har upplevt att de korna som inte sinläggs är friskare, de tycker att det sliter alldeles för mycket på korna att vara sinlagda. Detta går dock inte i linjen med rekommendationerna som säger att det är viktigt att korna går sinlagda i 8 veckor före kalvning för att återhämta sig och börja producera råmjölk (Ekman, 2006). En intressant fråga som skulle ställts till den här mjölkproducenten är vad han ger de kalvarna som har en mamma som inte har sinlagts.

Tidigarelagd sinperiod och att skicka slaktkor är de populäraste strategierna om stallet är fullt när en kviga/ ko kalvar. Även en viss överbeläggning upplevs vara okej och detta förvånar mig i fallen med de gårdar som har robot eftersom när jag själv har jobbat har upplevt att det har en tendens att bli sämre kotrafik om man har för många kor i stallet.

Vet de hur många kalvar de förlorar?

Mjölkproducenterna är överens om att de största förlusterna av kvigor sker under de tre första livsmånaderna, men det sker även en del olycksfall på grund av inredningen. Ca 50 % av de med hög effektivitet tror att de har större förluster av djur än vad de faktiskt har, ca 33 % av de med hög effektivitet uppskattade rätt antal förluster. 57 % av de mjölkproducenterna med låg effektivitet överskattar också sina förluster av djur men ingen i den här kategorin uppskattade rätt antal förluster. Detta tyder ännu en gång på att mjölkproducenterna i kategorin med hög effektivitet har bäst koll på sina egna siffror jämfört med de med låg effektivitet.

Seminerings- & tjuranvändning

Vid sammanställandet av svaren på hur många kor behöver ni seminera per vecka upptäcktes det att frågan var ställd lite fel, frågan borde ha varit hur många djur behöver ni seminera per vecka för då hade även kvigorna kommit med i svaret. Detta hade underlättat beräkningen av vad det faktiska resultatet blev eftersom man beräknar på antalet kalvningar per månad och där finns ca en tredjedel kvigor med. Jag räknade ut hur många kvigor som måste semineras varje vecka och la på det på mjölkproducenternas svar. Resultatet visade då att endast en av de 14 mjölkproducenterna svarade rätt och denna var en lågeffektiv gård. Vidare visade det sig att 57 % av de lågeffektiva seminerar för få medan bland de högeffektiva seminerar 57 % för många. Det måste innebära att anledningen till att man seminerar för många är att man sen säljer dräktiga djur. Den siffran som stack ut mest i den här undersökningen

var en av de lågeffektiva som seminerar 135 % för många. Men de luriga med denna fråga är att den inte har tagit hänsyn till vilka enskilda siffror gårdarna har på antal semineringar per dräktighet och hur många som dubbelseminerar. Så det kan vara så att resultatet inte är helt rättvist samtidigt som det borde vara en varningsklocka för den gården som seminerar 135 % för många och för dem som seminerar alltför få att någonting inte riktigt står rätt till.

Ett av det intressantaste resultatet i min studie är att 70 % av de lågeffektiva använder sig av egen tjur medan endast 25 % av de högeffektiva gör det. Det kan visa på att de lågeffektiva satsar på kortsiktigt planering när de använder sig av tjur eftersom det är en metod som får djuren dräktiga, men man får till följd att man inte vet vilka avelsvärden man får på avkomman (Roth 2009). Ingen av mjölkproducenterna väger kvigorna, men hälften av de hög effektiva och hälften av de låg effektiva mäter dem. Det var också intressant men inte så överraskande resultat då ingen av gårdarna jag har jobbat på har vägt djuren men jag tror det är viktigt att man följer ungdjuren under uppfödning för att på så sätt kunna seminera dem så tidigt som möjligt (Nilsson, 2009 b).

Fem av sju av de högeffektiva gårdarna använder sig av tekniska hjälpmedel som herd navigator, heat time och aktivitetsmätare. Det är 3 av de 7 lågeffektiva som använder sig av tekniska hjälpmedel, en av dem som har det använder dock inte aktivitetsmätaren så mycket medan en annan i kategorin funderar på att skaffa en. Det här visar att tekniska hjälpmedel kan göra skillnad då så många av de högeffektiva använder sig av tekniska hjälpmedel och faktiskt har ett lyckat resultat. Alla mjölkproducenterna utom en tror att de hittar över 50 % av brunsterna, de flesta tror till och med att de ligger över 70 %. En av de låg effektiva har dock ingen aning om hur många brunster de hittar.

Enligt lag får kvigor endast hållas inne under 30 dagar för seminerar (Jordbruksverket 2012). Detta ser många av mjölkbönderna som ett problem då det är fysiskt omöjligt att få dem dräktiga på så kort tid. Detta tycker jag också är en knepig regel eftersom jag av erfarenhet vet att alla kvigor inte visar brunst samtidigt och blir dräktiga på första semineringen. Regeln gör det svårt för mjölkproducenterna som eftersträvar en jämn beläggning med ett jämnt antal kalvningar över året. Så strategierna här är antingen att låta kvigorna vara inne i grupper och släppa ut dem efter hand efter att de blivit dräktighetsförklarade, en del har dem i närheten av stallet för att kunna ta in dem och seminera vid behov. De som använder sig av tjur låter kvigorna gå ut med tjur under sommaren. Det finns även en låg effektiv gård som inte seminerar några kvigor under sommaren. Genom detta val får man antagligen ett ojämnt antal kalvningar och svårt att hålla en jämn beläggning, den här gården är även en av dem som inte har någon prognos för beläggningen.

Hela 43 % av gårdarna anser att de seminerar fler kvigor än de själva behöver, anledningarna till detta kan vara att man vill att alla kvigor ska kalva in för att se vad de går för och sen sälja de man inte tycker håller måttet, men de flesta väljer dock att sälja dräktiga kvigor. 5 av 6 av de som säljer dräktiga kvigor tillhör kategorin hög effektivitet.

Slaktdjur och kadaver

Av de högeffektiva svarade 3 av 7 rätt antal på hur många kor de skickar till slakt varje år medan endast 1 av de 7 lågeffektiva svarade rätt antal på hur många kor de skickar till slakt varje år. Hela 5 av de 7 lågeffektiva uppskattade att de skickade ett lägre antal kor till slakt än vad de faktiskt gör, detta bör jämföras med de högeffektiva där 1 av 7 uppskattade att de skickade ett lägre antal kor till slakt än de faktiskt gör. 5 av de 7 högeffektiva uppskattade att de hade ett lägre antal kadaver än de faktiskt har men här måste jag poängtera att 3 av de 5 uppskattade fel med endast ett djur. 4 av de 7 lågeffektiva uppskattade att de hade ett lägre antal kadaver än de faktiskt har. Men i både kategorierna var det lika många som gissade på rätt antal kadaver, nämligen en i varje kategori.

Sex av fjorton gårdar köpte in djur under 2011, lika många hög som lågeffektiva. En av de högeffektiva uppskattade att de hade köpt in ett mindre antal djur än de faktiskt hade och en av de lågeffektiva uppskattade att de hade köpt in fler än de hade enligt statistiken. Ingen av dem som köpte in djuren hade planerat speciellt länge för köpet utan ansåg att det var ett spontant köp som grundade sig på ett bra erbjudande. Detta måste ju tyda på att man inte har jämn respektive full beläggning och faktiskt har plats för ett spontant köp av djur utan planering.

Val av utgångskod

De vanligaste utgångskoderna som gårdarna använde var mastit, benlidande och ej dräktig. En av gårdarna efterfrågade fler utgångskoder, att juver skulle delas upp i fler punkter, en annan att de borde finnas en kod för icke robotvänligko, medan en annan tyckte att de fanns alldeles för många koder för att det skall bli rättvisande. En tredje gård tyckte att det fanns för få utgångsorsaker på kalvar, de efterfrågade fler kategorier som blandat annat benlidande även på kalvar.

Alla utom två lågeffektiva gårdar slår ut dräktiga kor. Anledningarna till att korna slås ut då är framförallt för ben och klövproblem, men också för att kon har sjunkit kraftigt i avkastningen eller att *Staf. auerus* har upptäckts. Men en av mjölkproducenterna som är lågeffektiv väljer att seminera kor som de sen har tänkt skicka innan kalvning, de väljer att seminera dem för att de inte ska visa brunsttecken och hoppa på andra djur, de vill inte riskera att andra djur blir skadade. Jag har aldrig hört att någon har använt sig av denna strategi innan men jag kan förstå tanken, en seminering kostar inte speciellt mycket och om man på så sätt kan minska olyckorna i stallet finns det något att vinna på det. Dock tycker jag det är viktigt att ha koll på dessa djur så att de inte går dräktiga alltför länge då jag anser att man inte ska slakta kor som är långt gågna i sin dräktighet, dessutom ska man ta med i beräkningen att det är lättare att hitta brunstiga djur om fler visa brunst samtidigt. Det är endast 25 % av dem som skickar slaktkor som ångrar det, de kunde ju inte veta om att korna skulle drabbas av problem senare vid semineringstillfället.

SLUTSATSER

Flera av de högeffektiva gårdarna planerar för sin beläggning och använder oftare en prognos och verktyg för att få fram detta, men detta betyder inte att lågeffektiva gårdar inte planerar, en av de lågeffektiva gårdarna hade tydligast och längst framförhållning för beläggningen. Men faktum kvarstår att fler lågeffektiva gårdar inte har någon planering, endast en högeffektiv gård svarade att de inte har någon planering.

De högeffektiva gårdarna hade bättre koll på hur många kor de skickar till slakt och vilka förluster av kalvar de har jämfört med de lågeffektiva där ingen av dem uppskattade rätt svar på hur stora förlusterna av kalvarna var, det var även bara en av de lågeffektiva som hade koll på hur många kor de skickar till slakt varje år. Detta både bevisar och motbevisar hypotesen att de lågeffektiva oftare underskattar sina förluster av djur än de högeffektiva, i fallet med kalvarna överskattade de sina förluster av kalvar men att de i fallet med hur många kor de skickade till slakt underskattades antalet.

Både de högeffektiva och lågeffektiva underskattar sina förluster i form av kadaver. I det här fallet är det störst procentandel av de högeffektiva som underskattar antalet kadaver. Det var även lika många av de hög respektive lågeffektiva som uppskattade rätt antal kadaver.

REFERENSER

Skriftliga

Ancker. S, 2008, *Svårare att lyckas med seminering – MEN!* Dansk Kvæg, [Online] Tillgänglig: <http://www.vikinggenetics.com/sv/avel/svarareseminering.pdf> [2012-05-08]

Ekman. T, 2006, *Vilka sinläggningsstrategier ska vi rekommendera? Behandling vid sinläggning av svenska mjölkkor*, Djurhälso- och utfodringskonferens 2006, Svensk Mjolk [Online] Tillgänglig: <http://www.svenskmjolk.se/Global/Dokument/EPi-tr%C3%A4det/Aktuellt%20och%20Opinion/Seminarier%20och%20konferenser/DU%202006/Torkel%20Ekman%20Behandling%20vid%20sinl%C3%A4gning%20av%20Svenska%20mj%C3%B6lkor.pdf> [2012-05-07]

Gustafsson. H, 2011 *God fruktsamhet lägger grunden för djurförsörjning och ekonomi* Svensk Mjolk [Online] Tillgänglig: <http://www.svenskmjolk.se/Mjolkgarden/Djurvalfard/Fruksamhet/> [2012-04-11]

Gustafsson. H & Nilsson. C, 2006, *Kalvningsintervallet- har det ekonomisk betydelse?* Djurhälso- och utfodringskonferens 2006, Svensk Mjolk [Online] Tillgänglig: <http://www.svenskmjolk.se/Global/Dokument/EPi-tr%C3%A4det/Aktuellt%20och%20Opinion/Seminarier%20och%20konferenser/DU%202006/Carolina%20Nilsson%20och%20Hans%20Gustafsson%20Kalvningsintervallet%20-%20Har%20det%20ekonomisk%20betydelse.pdf> [2012-05-07]

Hallén Sandgren. C & Christvall. L, 2011, *Djurförsörjning In, Djurens kvalitet och kvantitet*, Mjölföretagardagarna 2011, Svensk Mjolk [Online] Tillgänglig: <http://www.svenskmjolk.se/Global/Dokument/EPi-tr%C3%A4det/Aktuellt%20och%20Opinion/Seminarier%20och%20konferenser/Dokumentation%20Mj%C3%B6lkf%C3%B6retagardagarna%202011.pdf> [2012-05-07]

Hultgren. J & Svensson. C, (2009), Heifer rearing conditions affect length of productive life in Swedish dairy cows, *Preventive Veterinary Medicine* [Online] 89, 255-264 Tillgänglig: http://pub.epsilon.slu.se/8406/1/Hultgren_j_etal_111028_2.pdf [2012-05-08]

Hultgren. J, 2004, *Från kalv till ko- Bli en frisk kalv en fruktsam ko?*, Djurhälso- och utfodringskonferens 2004, Svensk Mjolk [Online] Tillgänglig: <http://www.svenskmjolk.se/Global/Dokument/EPi-tr%C3%A4det/Aktuellt%20och%20Opinion/Seminarier%20och%20konferenser/DU%202004/Jan%20Hultgren%20Fr%C3%A5n%20kalv%20till%20ko%20E2%80%93%20Bli%20en%20frisk%20kalv%20en%20fruktsam%20ko.pdf> [2012-05-07]

Jordbruksverket, 2012, *Andra nötkreatur ska få vara ute hela dygnet* [Online] Tillgänglig: <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/notkreatur/utevistelseochbetesgang.4.4b00b7db11efe58e66b8000308.html> [2012-05-08]

- Landin. H, 2010, *Räkna lönsamhet med bättre djurhälsa*, Djurhälso- och utfodringskonferens 2010, Svensk Mjök [Online] Tillgänglig: <http://www.svenskmjolk.se/Global/Dokument/EPI-tr%C3%A4det/Aktuellt%20och%20Opinion/Seminarier%20och%20konferenser/DU%202010/R%C3%A4kna%20%C3%B6nsamhet%20med%20b%C3%A4ttre%20djur%C3%A4lsa%20-%20H%C3%A5kan%20Landin%20-%20presentation.pdf> [2012-05-07]
- Löf. E, (2012), *Epidemiological Studies of Reproductive Performance Indicators in Swedish Dairy Cows* Diss, Faculty of Veterinary Medicine and Animal Science Department of Clinical Sciences, Uppsala, Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala
- Nilsson, M (2009a) Rekryteringskvivan, In: *Mjölkkor*, 157- 165, Värnamo, Natur & Kultur, ISBN: 978-91-27- 41401-3
- Nilsson. M (2009b) Utfodringsstrategier, In: *Mjölkkor*, 83-99, Värnamo, Natur & Kultur, ISBN: 978-91-27- 41401-3
- Odensten. M, 2006, *Vilka sinläggningsstrategier ska vi rekommendera? Nya rön om sinläggningsrutiner* Djurhälso- och utfodringskonferens 2006, Svensk Mjök [Online] Tillgänglig: <http://www.svenskmjolk.se/Global/Dokument/EPI-tr%C3%A4det/Aktuellt%20och%20Opinion/Seminarier%20och%20konferenser/DU%202006/Martin%20Odensten%20Nya%20r%C3%B6n%20om%20utfodring%20kring%20sinl%C3%A4ggning.pdf>
- Olsson A.C (2009) Fruktbarheten en viktig motor i besättningen *Husdjur* [Online] 6-7. 20-22 Tillgänglig: http://www.svenskmjolk.se/Global/Dokument/EPI-tr%C3%A4det/Mj%C3%B6lk%C3%A5rden/Tidningen%20Husdjur/Kostnadsjakten/Husdjur_0609.pdf [2012-05-07]
- Roth. A (2009) Avel – en investering *Husdjur* [Online] 9. 34-35 Tillgänglig: http://svenskmjolk.se/Global/Dokument/EPI-tr%C3%A4det/Mj%C3%B6lk%C3%A5rden/Tidningen%20Husdjur/Kostnadsjakten/Husdjur_0909.pdf [2012-10-07]
- Österman. S , 2003, *Långa lakationsperioder lönsamma för förstakalvare!* Djurhälso- och utfodringskonferens 2003, Svensk Mjök [Online] Tillgänglig: <http://www.svenskmjolk.se/Global/Dokument/EPI-tr%C3%A4det/Aktuellt%20och%20Opinion/Seminarier%20och%20konferenser/DU%202003/Sara%20%C3%96sterman%20%20L%C3%A5nga%20laktationsperioder%20%C3%B6nsamma%20f%C3%B6r%20f%C3%B6rstakalvare.pdf> [2012-05-07]

Muntliga

Hegrestad. A-L, Personligt samtal 2012-04-30 och 2012-04-26

Nilsson. A, Personligt samtal 2011-11-21

Mörk. M, Personligt samtal 2012-05-22

BILAGOR

Intervju-frågor Mikaelas studie

Inledande frågor

Vad tänker du på när vi säger Djurförsörjning?

Hur effektiv är ni i er djurförsörjning?

Öppen skala 1-100 och låt dem markera med ett kryss

Styrning

Insikt

Har ni tillräckligt med rekrytering?

Vad är tillräckligt med rekrytering för er besättning?

Vilka mål har ni för inkalvningsålder?

När ni målen?

Främsta hindren?

Vilka mål har ni för kalvningsintervall?

När ni målen?

Främsta hindren?

Har ni haft tomma ko-platser?

Varför?

Strategi

Hur planerar ni för jämn beläggning? (T ex semineringar, hur många som är dräktiga, behov av inköp).

Vem har huvudansvar för planeringen?

Hur stämmer ni av att ni följer planen för jämn beläggning?

Vilka verktyg har ni till hjälp i uppföljningen?

När har ni fullt i stallet?

Hur många kor innebär det?

Vad gör ni om stallet är fullt när en ko eller kviga kalvar?

(Huvudstrategi, tidigarelagd sinperiod, slakt, överbeläggning.)

Hur lång framförhållning har ni vad gäller beläggningen?

Har ni en prognos för beläggningen? Vilka verktyg används?

När sinlägger ni korna?

Hur länge går de sinta?

Inflöde

Insikt

Hur många kor måste ni seminera per vecka/per månad?

Hur många kalvningar behöver ni för att täcka ert behov av rekrytering?

Vilka förluster av djur har ni under uppfödningen?

Hur många per år?

Strategi

Vem seminerar i er besättning?

Hur snabbt in i laktationen semineras kon?

Vad bestämmer när det är dags att börja seminera kon?

Hur många chanser får hon?

Vad får dig att avstå från att börja seminera en ko?

Hur väljer ni semineringsstidpunkt?

Vad styr ditt val av tjur?

Använder ni egen tjur?

Till vilka djur?

Vid vilken vikt semineras kvigorna?

Hur följer ni kvigornas tillväxt under uppfödningen?

Hur ser brunstpassningen ut?

Hur ser brunstpassningen ut hos kvigorna?

Vilka hjälpmedel används i brunstpassningen?

Hur stor andel av brunsterna tror ni att ni hittar? Hur många av de brunstiga djuren hittar ni?

Sparas ni alla kvigor?

Semineras alla kvigor?

Om inte alla sparas, hur väljs de ut?

Seminerar ni fler kvigor än ni behöver?

Vid vilken vikt semineras kvigorna?

Hur gör ni med kvigor som ska semineras under sommaren?

Vad gör ni med kvigor som inte blir dräktiga?

Hur många per år?

Utflöde och inköp

Insikt

Hur många kor skickar ni till slakt varje år?

Hur många kor kan ni inte skicka till normalslakt varje år? (Kadaver)

När köpte ni in djur senast?

Hur många köpte ni då?

Strategi

Varför köpte du in korna/djuren?

Ålder på de inköpta djuren?

Hur planerade du för inköpet?

Rapportering av utslagna djur – hur väljer du utgångskod?

Slår du ut dräktiga kor?

När tvingas du göra det? Av vilken orsak?

Ångrar du att du seminerat dem?

Sista fråga:

Vad skulle ni göra om ni hade fler kvigor att sätta in?

